

ZAKON O BANKAMA

I. OPŠTE ODREDBE

Predmet i cilj zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuje se osnivanje, upravljanje, poslovanje i kontrola rada banaka i mikrokreditnih finansijskih institucija i kreditnih unija i uređuju uslovi i kontrola poslovanja lica koja se bave kreditno-garantnim poslovima, sa ciljem uspostavljanja i održavanja zdravog i stabilnog bankarskog sistema koji obezbjeđuje zaštitu interesa deponenata i drugih povjerilaca.

Primjena drugih zakona

Član 2

Na banke se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje pravni položaj privrednih društava, ako ovim zakonom nije drukčije uređeno.

Pojmovnik

Član 3

Pojedine riječi i izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

1) **banka** je pravno lice koje obavlja bankarske poslove na osnovu dozvole ili odobrenja Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) za obavljanje tih poslova;

2) **bankarski poslovi** su poslovi primanja novčanih depozita i odobravanja kredita za sopstveni račun;

3) **kreditno-garantni poslovi** su poslovi izdavanja garancija za uredno izmirivanje obaveza korisnika kredita;

4) **depozit** je novčani iznos uplaćen na račun kod banke, po osnovu ugovora ili drugog pravnog posla iz koga nastaje obaveza banke na povraćaj tog iznosa, na zahtjev deponenta ili po isteku ugovorenog roka, isključujući sredstva koja predstavljaju dopunski element sopstvenih sredstava banke;

5) **filijala** je dio banke koji nema svojstvo pravnog lica, a obavlja sve ili samo dio poslova te banke;

6) **osnivački kapital** je kapital koji osnivači obezbjeđuju prilikom osnivanja banke i koji može biti u novcu i stvarima i pravima koje procjenjuje ovlašćeni procjenjivač;

7) **kvalifikovano učešće** je:

- samostalno ili, zajednički sa drugim povezanim licem, direktno ili indirektno, učešće u kapitalu ili glasačkim pravima u pravnom licu od najmanje 5%,

- mogućnost vršenja značajnog uticaja na upravljanje, odnosno politiku nekog pravnog lica, na osnovu dogovora ili sporazuma sa drugim licem ili na bilo koji drugi način, bez obzira na visinu učešća u kapitalu ili glasačkim pravima u banci;

8) **povezana lica** su dva ili više lica između kojih postoji najmanje jedan od sljedećih oblika povezanosti:

- jedno lice kontroliše drugo lice,

- jedno lice ima direktno ili indirektno učešće u kapitalu ili glasačkim pravima u drugom licu od najmanje 20%,

- dva ili više lica su kontrolisana od strane trećeg lica,
- direktor, član odbora direktora ili drugog organa upravljanja jednog pravnog lica istovremeno je i direktor, član odbora direktora ili član drugog organa upravljanja drugog pravnog lica,

- član porodice lica koje je direktor, član odbora direktora ili član drugog organa upravljanja jednog pravnog lica je direktor, član odbora direktora ili član drugog organa upravljanja drugog pravnog lica,

9) **indirektno učešće** je učešće u kapitalu ili glasačkim pravima u pravnom licu preko trećeg lica, tako da je indirektni sticalac lice:

- za čiji je račun drugo lice (direktni sticalac) steklo glasačka prava ili učešće u kapitalu banke,

- koje kontroliše drugo lice (direktnog sticaoca);

10) **značajan uticaj** su činjenice koje upućuju na to da neko lice:

- može ostvariti pravo na jednog predstavnika u odboru direktora ili u sličnom organu tog pravnog lica, bilo kroz vlasništvo nad akcijama, na osnovu saglasnosti vlasnika akcija, punomoćja, ili na bilo koji drugi način,

- učestvuje u donošenju odluka u tom pravnom licu, nezavisno od toga da li to lice može preovlađujuće uticati na donošenje tih odluka, ili može vršiti uticaj nad tim pravnim licem;

11) **kontrola** je:

- samostalno ili, zajednički sa drugim povezanim licem, direktno ili indirektno učešće u kapitalu ili glasačkim pravima u pravnom licu od najmanje 50%,

- mogućnost ostvarivanja preovlađujućeg uticaja na odlučivanje, poslovnu politiku, odnosno strategiju rada pravnog lica, samostalno ili u saradnji sa drugim licima, bez obzira na visinu učešća u kapitalu;

12) **lica povezana sa bankom** su:

- članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (bračni drug i djeca),

- pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u banci takođe ima kvalifikovano učešće,

- pravno lice u kojem jedno od lica iz al. 1 i 2 ove tačke ima značajan uticaj ili je lice iz alineje 1 ove tačke direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica,

- lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u banci;

13) **insolventnost** je finansijsko stanje kada su obaveze, prema bilansu stanja banke, veće od njene imovine;

14) **nelikvidnost** je stanje kada banka nema novčanih sredstava da izvrši svoje dospjele obaveze u trenutku kada to zahtijeva povjerilac;

15) **lice** znači domaće ili strano fizičko ili pravno lice;

16) **bankarska grupa** je skup povezanih lica u kojem su jedna banka ili finansijski holding sa sjedištem u Crnoj Gori nadređeni u odnosu na jednu ili više banaka, finansijskih institucija i/ili drugih lica koja se bave pružanjem finansijskih usluga a čije je poslovanje uređeno drugim zakonima;

17) **nadređena banka u bankarskoj grupi** je banka koja:

- kontroliše ostale članove bankarske grupe, i /ili

- ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 20% pojedinačno kod ostalih članova bankarske grupe;

18) **finansijski holding** je akcionarsko društvo ili društvo sa ograničenom odgovornošću koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima kod banaka ili drugih lica koje se bave pružanjem finansijskih usluga, ukoliko kontroliše najmanje jednu banku;

19) **nadređeni finansijski holding u bankarskoj grupi** je finansijski holding koji:

- kontroliše najmanje jednu banku sa sjedištem u Crnoj Gori,
- kontroliše ili ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 20% u ostalim članovima bankarske grupe,
- nije istovremeno kontrolisan od banke ili finansijskog holdinga sa sjedištem u Crnoj Gori,
- nije istovremeno kontrolisan od banke koja ima dozvolu za obavljanje bankarskih usluga u drugoj državi;

20) **mješoviti holding**, je akcionarsko društvo ili društvo sa ograničenom odgovornošću, koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima kod lica koja se bave finansijskim, kao i lica koja se bave nefinansijskim poslovnim aktivnostima, ukoliko kontroliše najmanje jednu banku.

Zabrana obavljanja bankarskih poslova

Član 4

Pravna i fizička lica ne smiju, bez potrebne dozvole Centralne banke, da se, u vidu djelatnosti ili zanimanja, u Crnoj Gori bave bankarskim poslovima.

Ukoliko postoje indicije da se neko lice bavi poslovima iz stava 1 ovog člana bez potrebne dozvole ili odobrenja Centralne banke, Centralna banka može, radi prikupljanja dodatnih informacija, izvršiti pregled poslovnih knjiga i druge dokumentacije tog lica.

Lice iz stava 1 ovog člana dužno je da ovlaštenim kontrolorima Centralne banke omogućiti uvid u dokumentaciju i poslovanje tog lica.

Korišćenje riječi "banka" i drugih riječi

Član 5

Banka u svom nazivu mora imati riječ "banka".

Banka ne smije u svom nazivu imati riječi ili izvedenice iz riječi koje mogu da uzrokuju pogrešne zaključke klijenata banaka i drugih lica o statusu i/ili konkurentskoj poziciji te banke, ili se njima povrjeđuju prava drugih lica, a naročito riječi ili izvedenice iz riječi koje mogu da stvaraju zabludu po pitanju:

- 1) predmeta poslovanja banke;
- 2) identiteta banke, odnosno njenih osnivača;
- 3) povezanosti banke sa drugim pravnim licima;
- 4) konkurentske prednosti te banke u odnosima prema klijentima.

Pravno lice ne smije u svom nazivu, odnosno nazivu svog proizvoda ili usluge, koristiti riječ "banka", niti izvedenice iz riječi "banka", osim u slučaju kada te riječi koristi u skladu sa ovim zakonom.

Poslovi banke

Član 6

Banka obavlja bankarske poslove.

Pored poslova iz stava 1 ovog člana, banka može da obavlja i sljedeće poslove:

- 1) izdavanje garancija i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza;
- 2) kupovinu, prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfeting i dr.);
- 3) izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata;
- 4) platni promet u zemlji i sa inostranstvom, u skladu sa propisima kojima se uređuje platni promet;
- 5) finansijski lizing;
- 6) poslove sa hartijama od vrijednosti, u skladu sa zakonom kojim se uređuju hartije od vrijednosti;
- 7) trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta;

- stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove,
- finansijskim derivatima;
- 8) depo poslove;
- 9) izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti privrednih društava i preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja;
- 10) iznajmljivanje sefova;
- 11) poslove koji su dio bankarskih poslova, pomoćne poslove u odnosu na poslove banke i poslove neposredno povezane sa poslovima te banke, u skladu sa statutom banke.

Banka može, uz prethodno odobrenje Centralne banke, obavljati i druge poslove, u skladu sa zakonom.

Osnivači banke

Član 7

Banka se može osnovati samo kao akcionarsko društvo.
Banku mogu osnovati domaća i strana pravna i/ili fizička lica.
Banka može imati jednog osnivača.

Osnivački kapital

Član 8

Novčani iznos osnivačkog kapitala banke ne može biti manji od 5.000.000 EUR.
Osnivački kapital iz stava 1 ovog člana mora biti u potpunosti uplaćen prije registracije banke u Centralni registar Privrednog suda (u daljem tekstu: CRPS).

Kvalifikovano učešće u banci

Član 9

Pravno ili fizičko lice ne smije steći kvalifikovano učešće u banci, bez prethodnog odobrenja Centralne banke.

Lice koje ima kvalifikovano učešće u banci ne smije dalje povećavati učešće u kapitalu ili glasačkim pravima u banci tako da dostigne, ili dostigne preko, 20%, 33% ili 50% učešća u glasačkim pravima ili kapitalu banke, bez prethodnog odobrenja Centralne banke.

Grupa povezanih lica smatra se jednim sticaocem učešća u kapitalu banke, odnosno učešća u glasačkim pravima.

Centralna banka je dužna da o zahtjevu za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća u banci odluči u roku od 30 dana od dana uredno podnijetog zahtjeva.

Ograničenja uzajamnog učešća

Član 10

Pravno lice koje se bavi finansijskom djelatnošću, a u kojem banka ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 20%, ne smije u toj banci steći učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od 20% ili više.

Pravno lice koje se bavi nefinansijskom djelatnošću, a u kojem banka ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 20%, ne smije u toj banci steći učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od 5% ili više.

U pravnom licu koje se bavi finansijskom djelatnošću, a koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima u banci od najmanje 20%, banka ne smije steći učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od 20% ili više.

U pravnom licu koje se bavi nefinansijskom djelatnošću, a koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima u banci od najmanje 20%, banka ne može steći učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od 5% ili više.

Odlučivanje o izdavanju odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća

Član 11

Prilikom odlučivanja o izdavanju odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća, Centralna banka utvrđuje podobnost podnosioca zahtjeva za sticanje kvalifikovanog učešća u banci, ocjenjujući:

- 1) finansijsko stanje podnosioca zahtjeva;
- 2) transparentnost vlasničke strukture podnosioca zahtjeva;
- 3) tačnost i objektivnost finansijskih iskaza podnosioca zahtjeva;
- 4) transparentnost finansijskih ulaganja podnosioca zahtjeva;
- 5) druge pokazatelje koji se odnose na podnosioca zahtjeva, a koji su od značaja za ocjenu njegovog uticaja na primjenu pravila o upravljanju rizicima u banci.

U slučaju kada podnosilac zahtjeva sticanjem kvalifikovanog učešća u banci postaje nadređeni član bankarske grupe, Centralna banka razmatra da li reputacija, kompetentnost i iskustvo članova posloводства i organizaciona struktura i ustrojstvo bankarske grupe obezbijuje nesmetanu pripremu i dostavljanje podataka potrebnih za kontrolu i nesmetano vršenje kontrole na pojedinačnoj ili konsolidovanoj osnovi.

Odbijanje zahtjeva

Član 12

Centralna banka će odbiti izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća u banci, ako:

- 1) podnosilac zahtjeva ne zadovoljava kriterijume podobnosti iz člana 11 ovog zakona;
- 2) postoje ograničenja međusobnog ulaganja iz člana 10 ovog zakona;
- 3) poslovne aktivnosti podnosioca zahtjeva mogu izazvati značajan rizik za sigurno i zakonito upravljanje bankom, odnosno bankarskom grupom;
- 4) bi izdavanje odobrenja dovelo do koncentracije učesnika na finansijskom tržištu, kojom se bitno sprječava, ograničava ili narušava konkurencija, prvenstveno stvaranjem ili jačanjem dominantnog položaja na finansijskom tržištu;
- 5) bi banka postala član bankarske grupe za koju efektivna kontrola na pojedinačnoj ili na konsolidovanoj osnovi nije moguća ili je otežana;
- 6) nije moguće utvrditi izvor sredstava kojima podnosilac zahtjeva namjerava da kupi akcije banke;
- 7) postoje druge činjenice koje ukazuju da će podnosilac zahtjeva negativno uticati na upravljanje rizicima u banci ili otežavati ostvarivanje kontrolne funkcije Centralne banke.

Centralna banka, u postupku odlučivanja o zahtjevu stranih lica za sticanje kvalifikovanog učešća u banci, saraduje i razmjenjuje informacije sa nadležnim kontrolnim organom matične države o poslovanju, reputaciji, iskustvu članova organa podnosioca zahtjeva, kao i ostale relevantne informacije vezane za podnosioca zahtjeva.

Sticanje kvalifikovanog učešća bez odobrenja Centralne banke

Član 13

Kada postoje činjenice koje ukazuju da neko lice ima kvalifikovano učešće u banci za koje nije pribavilo odgovarajuće odobrenje, Centralna banka može od tog lica, drugih akcionara banke, od matičnog pravnog lica tog lica i banke zahtijevati da joj dostave podatke i dokumentaciju koji su od značaja za utvrđivanje postojanja kvalifikovanog učešća tog lica u banci.

Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da tražene podatke i informacije dostave Centralnoj banci najkasnije u roku od osam dana od dana prijema zahtjeva iz stava 1 ovog člana.

Kada Centralna banka na osnovu podataka i informacija iz stava 1 ovog člana, ili na osnovu drugih podataka i informacija kojima raspolaže, utvrdi da je neko lice steklo, odnosno povećalo kvalifikovano učešće u banci bez odgovarajućeg odobrenja Centralne banke, pisano će obavijestiti to lice da u roku od osam dana od dana prijema obavještenja može podnijeti zahtjev Centralnoj banci za izdavanje odgovarajućeg odobrenja i upozoriti to lice na posljedice iz člana 14 stav 2 ovog zakona.

Pravne posljedice nezakonitog sticanja kvalifikovanog učešća

Član 14

Lice iz člana 13 stav 3 ovog zakona ne smije ostvarivati glasačka prava iznad nivoa glasačkih prava koje je to lice imalo prije sticanja, odnosno povećanja kvalifikovanog učešća u banci po osnovu tako stečenih akcija, do dobijanja odgovarajućeg odobrenja Centralne banke.

Licu koje u roku iz člana 13 stav 3 ovog zakona ne podnese zahtjev za izdavanje odgovarajućeg odobrenja, ili zahtjev za izdavanje odobrenja bude odbijen, Centralna banka će rješenjem naložiti da u roku koji ne može biti kraći od tri niti duži od šest mjeseci otuđi akcije na osnovu kojih bi to lice ostvarivalo prava iznad nivoa kvalifikovanog učešća za koji ima odgovarajuće odobrenje Centralne banke.

U slučaju otuđenja akcija iz stava 2 ovog člana, novi zakoniti sticalac tih akcija stiče sva prava po osnovu tih akcija.

Rokovi za sticanje kvalifikovanog učešća

Član 15

Lice koje je dobilo odobrenje za sticanje kvalifikovanog učešća u banci dužno je da u roku od šest mjeseci od dana dobijanja odobrenja stekne kvalifikovano učešće u banci.

Izuzetno, na zahtjev lica iz stava 1 ovog člana, Centralna banka može produžiti rok iz stava 1 ovog člana najduže za još šest mjeseci.

Prestanak važenja odobrenja

Član 16

Ako u rokovima iz člana 15 ovog zakona lice kojem je izdato odobrenje za sticanje kvalifikovanog učešća u banci stekne kvalifikovano učešće u banci ispod nivoa za koji je tražilo odobrenje, odobrenje će važiti samo za učešće u kapitalu ili glasačkim pravima u banci koje je to lice steklo.

Ako lice sa kvalifikovanim učešćem u banci otuđenjem akcija ili na drugi način smanji kvalifikovano učešće u banci, odobrenje važi samo za nivo učešća u kapitalu ili glasačkim pravima koje to lice ima nakon smanjenja kvalifikovanog učešća.

Oduzimanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća

Član 17

Centralna banka može oduzeti odobrenje za sticanje kvalifikovanog učešća ukoliko:

- 1) sticalac kvalifikovanog učešća, koji je nadređeno društvo u bankarskoj grupi, krši odredbe ovog zakona koje se odnose na kontrolu banaka na konsolidovanoj osnovi;
- 2) nastupi neka od okolnosti iz člana 12 ovog zakona.

Oduzimanjem odobrenja o sticanju kvalifikovanog učešća nastupaju pravne posljedice iz člana 14 ovog zakona.

Obavještanje Centralne banke od strane kvalifikovanih sticalaca

Član 18

Lice sa kvalifikovanim učešćem u banci koje namjerava da prodajom akcija ili na drugi način smanji kvalifikovano učešće u banci ispod nivoa za koji je dobilo odobrenje, dužno je da o tome obavijesti Centralnu banku.

Pravno lice koje ima kvalifikovano učešće u banci dužno je odmah obavijestiti Centralnu banku o restrukturiranju tog pravnog lica.

Finansijski ili mješoviti holding, koji predstavlja nadređeno društvo u bankarskoj grupi, dužan je da obavijesti Centralnu banku o svakoj promjeni u sastavu odbora direktora ili o promjeni izvršnog direktora.

Akcionarski sporazum

Član 19

Grupa akcionara banke čije ukupno učešće u kapitalu ili glasačkim pravima ne predstavlja kvalifikovano učešće u banci, a koji su zaključili pisani ili usmeni sporazum o zajedničkom vršenju upravljačkih funkcija (u daljem tekstu : akcionarski sporazum), dužni su da o tom sporazumu obavijeste Centralnu banku.

Akcionarskom sporazumu iz stava 1 ovog člana ne smije, bez prethodnog odobrenja Centralne banke, pristupiti novi akcionar, ukoliko se pristupanjem tog akcionara ukupno učešće grupe akcionara u kapitalu ili glasačkim pravima povećava do nivoa koji predstavlja kvalifikovano učešće u banci.

Grupa akcionara banke čije ukupno učešće u kapitalu ili u glasačkim pravima predstavlja kvalifikovano učešće, ne smiju zaključiti akcionarski sporazum bez prethodnog odobrenja Centralne banke.

Učesnici u sporazumu iz stava 3 ovog člana ne smiju, bez novog odobrenja Centralne banke, povećavati učešće u kapitalu ili u glasačkim pravima kojim se povećava ukupno učešće učesnika u sporazumu u kapitalu ili glasačkim pravima u banci, iznad nivoa za koji imaju odobrenje.

Akcionarskom sporazumu iz stava 4 ovog člana ne smije, bez prethodnog odobrenja Centralne banke, pristupiti novi akcionar, ukoliko se pristupanjem tog akcionara ukupno učešće učesnika u sporazumu u kapitalu ili glasačkim pravima u banci povećava iznad nivoa za koji je izdato odobrenje.

Na izdavanje odobrenja za zaključenje akcionarskog sporazuma primjenjuju se odredbe ovog zakona koje se odnose na izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanog učešća u banci.

Odobrenje za zaključenje akcionarskog sporazuma smatra se odobrenjem za sticanje kvalifikovanog učešća u banci.

Registar Centralne banke

Član 20

Centralna banka vodi registar banaka, mikrokreditnih finansijskih institucija i kreditnih unija, filijala stranih banaka i predstavništava stranih banaka.

Podaci iz registra iz stava 1 ovog člana su javni i objavljuju se na internet stranici Centralne banke.

Propisom Centralne banke bliže se uređuje sadržaj i način vođenja registara iz stava 1 ovog člana.

II. IZDAVANJE DOZVOLE ZA RAD I ODOBRENJA

1. Izdavanje dozvole za rad

Zahtjev za izdavanje dozvole za rad

Član 21

Osnivači banke podnose Centralnoj banci zahtjev za izdavanje dozvole za rad banke, uz koji prilažu:

1) ovlašćenje za lice sa kojim će Centralna banka sarađivati u postupku razmatranja zahtjeva za izdavanje dozvole za rad banke;

2) predlog statuta banke;

3) izjavu osnivača banke o uplati novčanog iznosa osnivačkog kapitala i dokaze o izvorima tih sredstava;

4) dokumenta i informacije o pravnim licima sa kvalifikovanim učešćem u banci, koja naročito obuhvataju potvrdu o registraciji ili drugi odgovarajući izvod iz javnog registra, finansijske izvještaje za posljednje tri godine sa mišljenjem ovlašćenog spoljnog revizora, pregled s njima povezanih lica i opis povezanosti, uključujući i podatke o licima koja po osnovu vlasništva, ili na drugi način, imaju značajan uticaj na poslovanje te grupe povezanih lica;

5) odgovarajući akt nadzornog organa o nepostojanju smetnji da strana banka ili druga finansijska institucija bude osnivač banke;

6) dokumenta, podatke i informacije o fizičkim licima sa kvalifikovanim učešćem u banci, koja naročito obuhvataju njihova imena i adrese stanovanja, odnosno prebivališta i druge identifikacione podatke, odgovarajuće dokaze o izvorima novčanih sredstava na ime osnivačkog kapitala, pregled s njima povezanih lica i opis povezanosti;

7) biografske podatke o predloženim članovima odbora direktora koji minimalno moraju da sadrže: informacije o identitetu, obrazovanju i radnom iskustvu i podatke o ostvarenoj i planiranoj edukaciji tih lica;

8) poslovni plan banke za prve tri godine poslovanja, koji naročito sadrži opštu strategiju banke, očekivano ciljno tržište, projekcije bilansa stanja i bilansa uspjeha i projekcije novčanih tokova;

9) predlog strategije upravljanja kapitalom i strategije upravljanja rizicima u banci;

10) dokumentaciju o tehničkoj osposobljenosti i organizacionoj strukturi, koja naročito sadrži podatke o osnovima korišćenja poslovnog prostora i opreme potrebne za obavljanje planiranih aktivnosti, predlog akta o organizaciji, predlog akta o sistematizaciji i detaljan opis organizacije računovodstva i programske podrške.

Pored dokumentacije iz stava 1 ovog člana, Centralna banka može zahtijevati od osnivača banke da dostave i dodatne informacije i podatke.

Sastanak prije podnošenja zahtjeva

Član 22

Prije podnošenja zahtjeva iz člana 21 ovog zakona, na zahtjev lica koja namjeravaju da osnuju banku, organizuje se sastanak ovlašćenih predstavnika Centralne banke sa potencijalnim osnivačima banke kojima osnivački ulog omogućava ostvarivanje kvalifikovanog učešća u banci, a kojem mogu prisustvovati i ostali osnivači banke.

Na sastanku iz stava 1 ovog člana potencijalni osnivači banke informišu predstavnike Centralne banke o:

- 1) planiranim rokovima za osnivanje banke i podnošenje zahtjeva o izdavanju dozvole za rad banke;
- 2) poslovnoj strategiji banke;
- 3) svom finansijskom stanju i poslovanju, uključujući i podatke o povezanim interesima;
- 4) dinamici razvoja banke sa aspekta uvećanja kapitala, depozitnog i kreditnog potencijala;
- 5) načinu upravljanja rizicima u poslovanju banke.

Na sastanku iz stava 1 ovog člana vodi se zabilješka, koju potpisuje po jedan predstavnik Centralne banke i potencijalnih osnivača.

Odlučivanje o zahtjevu

Član 23

Centralna banka je dužna da odluči o zahtjevu iz člana 21 ovog zakona, u roku od 180 dana od dana podnošenja zahtjeva.

O zahtjevu iz člana 21 ovog zakona Centralna banka odlučuje rješenjem.

Rješenje iz stava 2 ovog člana je konačno.

Protiv rješenja iz stava 2 ovog člana može se voditi upravni spor.

Odbijanje zahtjeva

Član 24

Centralna banka će odbiti zahtev iz člana 21 ovog zakona, ako:

- 1) osnivači nijesu dostavili propisanu, odnosno zahtijevanu dokumentaciju i podatke, ili dostavljena dokumentacija sadrži neistinite, odnosno netačne podatke;
- 2) predloženi statut banke nije usklađen sa zakonom;
- 3) predloženi članovi odbora direktora banke ne ispunjavaju uslove da budu izabrani za članove odbora direktora, utvrđene ovim zakonom;
- 4) jedan ili više osnivača sa više od 5% učešća u kapitalu banke ili glasačkim pravima ne ispunjava uslove za sticanje kvalifikovanog učešća u banci, utvrđene ovim zakonom;
- 5) poslovni plan nije metodološki kvalitetno urađen, postoji kontradiktornost između pojedinih elemenata poslovnog plana, ili projektovani bilans stanja i uspjeha banke ili novčani tokovi nijesu zasnovani na realnim pretpostavkama;
- 6) vlasnička struktura banke onemogućava efektivnu kontrolu banke;
- 7) zakon i drugi propisi zemlje osnivača banke onemogućavaju vršenje kontrole na konsolidovanoj osnovi.

Poslovi kojima se može baviti banka

Član 25

Rješenjem o izdavanju dozvole za rad određuju se poslovi koje banka može da obavlja.

Pored poslova utvrđenih rješenjem o izdavanju dozvole za rad, banka može, uz prethodno odobrenje Centralne banke, obavljati i:

1) poslove iz člana 6 stav 2 ovog zakona koji nijesu utvrđeni rješenjem o izdavanju dozvole za rad;

2) poslove iz člana 6 stav 3 ovog zakona.

Centralna banka će odbiti izdavanje odobrenja za obavljanje poslova iz stava 2 ovog člana ako:

1) banka nije kadrovski i tehnički osposobljena za obavljanje poslova za koji se traži odobrenje;

2) obavljanje tih poslova nije opravdano sa aspekta uticaja na rizični profil banke.

Registracija

Član 26

Prijava za registraciju banke u CRPS podnosi se najkasnije u roku od 60 dana od dana uručenja rješenja o izdavanju dozvole za rad banke.

Banka je dužna da otpočne obavljanje djelatnosti najkasnije u roku od 60 dana od dana registracije u CRPS.

2. Izdavanje odobrenja

Rok za odlučivanje

Član 27

Centralna banka je dužna da o odobrenjima iz ovog zakona odluči u roku od 60 dana od dana uredno podnijetog zahtjeva za izdavanje odobrenja, ukoliko ovim zakonom nije propisan drugi rok.

Dokumentaciju koja se prilaže uz zahtjeve za izdavanje odobrenja iz stava 1 ovog člana, a koja nije propisana ovim zakonom, utvrdiće propisom Centralna banka.

Rješenje po zahtjevu

Član 28

Centralna banka o izdavanju, odbijanju izdavanja i oduzimanju odobrenja iz ovog zakona odlučuje rješenjem.

Rješenje iz stava 1 ovog člana je konačno.

Protiv rješenja iz stava 1 ovog člana može se voditi upravni spor.

III. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

Skupština akcionara

Član 29

Skupština akcionara banke:

- 1) donosi statut banke;
- 2) razmatra godišnji izvještaj o poslovanju banke sa izvještajem nezavisnog spoljnog revizora;
- 3) bira i razrješava članove odbora direktora banke;
- 4) odlučuje o raspodjeli dobiti;
- 5) odlučuje o povećanju i smanjenju kapitala banke;
- 6) odlučuje o restrukturiranju i prestanku rada banke;
- 7) utvrđuje visinu naknade za članove odbora direktora banke;
- 8) odlučuje o drugim pitanjima utvrđenim statutom banke.

Odbor direktora

Član 30

Bankom upravlja odbor direktora.

U odbor direktora mogu biti birani strani državljani.

Odbor direktora se sastoji od najmanje pet članova, s tim da najmanje dva člana odbora direktora moraju biti lica nezavisna od banke.

Nezavisnim od banke smatra se lice koje:

- 1) nema kvalifikovano učešće u banci, ili u nadređenom društvu u bankarskoj grupi kojoj ta banka pripada;
- 2) u prethodne tri godine nije bilo zaposleno u toj banci ili njenom zavisnom pravnom licu.

Najmanje jedan član odbora direktora mora poznavati i jezik koji je u službenoj upotrebi u Crnoj Gori i imati prebivalište u Crnoj Gori za vrijeme obavljanja dužnosti člana odbora direktora.

Predsjednika odbora direktora bira odbor direktora iz reda svojih članova.

Predsjednik i članovi odbora direktora biraju se na period od četiri godine i mogu biti ponovo birani.

Izvršni direktori banke mogu biti članovi odbora direktora, s tim da ukupan broj izvršnih direktora u odboru direktora ne može biti veći od jedne trećine ukupnog broja članova odbora direktora.

Izvršni direktor banke ne može biti predsjednik odbora direktora.

Ograničenja za izbor člana odbora direktora

Član 31

Član odbora direktora ne može biti lice:

1) koje kontroliše ili je član odbora direktora ili izvršni direktor druge banke ili finansijske institucije, pravnog lica koje kontroliše druga banka ili finansijska institucija ili finansijskog holdinga;

2) koje je povezano sa pravnim licem:

- u kojem druga banka ima kvalifikovano učešće,
- koje je podređeni član bankarske grupe kojoj pripada ta banka;

3) koje je u posljednjih 24 mjeseca radilo u Centralnoj banci na poslovima na kojima je imalo uvid u podatke o poslovanju banaka koji se smatraju tajnom, a čije bi poznavanje moglo da dovede do konkurentske prednosti u odnosu na druge banke;

4) nad čijom je imovinom bio otvoren stečajni postupak, odnosno sprovedeno izvršenje u značajnijem obimu;

5) koje je bilo na rukovodećim poslovima u banci ili drugom privrednom društvu u vrijeme kada je nad tim društvom otvoren stečajni postupak ili postupak likvidacije, osim ako Centralna banka ocijeni da ne postoji odgovornost tog lica za stečaj, odnosno likvidaciju tog privrednog društva;

6) koje je bilo član odbora direktora ili rukovodeći radnik u banci u vrijeme kada je u toj banci uvedena privremena uprava;

7) kojem je odlukom nadležnog suda izrečena zaštitna mjera zabrane obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti;

8) koje je osuđivano za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje funkcije člana odbora direktora;

9) prema kojem banka ima ukupnu izloženost veću od 2% iznosa sopstvenih sredstava, ili je to lice vlasnik, član odbora direktora ili izvršni direktor privrednog društva prema kojem banka ima veliku izloženost.

Odobrenje za izbor članova odbora direktora

Član 32

Za člana odbora direktora ne može biti izabrano lice koje nije dobilo prethodno odobrenje Centralne banke.

Uz zahtjev za izdavanje odobrenja za izbor člana odbora direktora moraju se priložiti dokazi o ispunjavanju uslova za izbor iz člana 30 ovog zakona.

Centralna banka izdaje odobrenje iz stava 1 ovoga člana, ako na osnovu dokumenata iz stava 2 ovoga člana i ostalih podataka s kojima raspolaže, ocijeni da kandidat ispunjava uslove za imenovanje za člana odbora direktora banke.

Odobrenje Centralne banke iz stava 1 ovog člana je uslov za registraciju u CRPS.

Centralna banka će oduzeti odobrenje iz stava 1 ovog člana ukoliko je izdato na osnovu neistinitih podataka ili ako nastanu smetnje za izbor iz člana 31 ovog zakona.

Obaveze odbora direktora

Član 33

Odbor direktora:

1) uspostavlja i održava sistem upravljanja rizicima kojima je banka izložena u svom poslovanju;

2) utvrđuje ciljeve i strategije banke i obezbjeđuje njihovo sprovođenje;

3) utvrđuje politike i procedure za upravljanje svim rizicima kojima je banka izložena u svom poslovanju;

4) utvrđuje godišnji plan banke, uključujući i finansijski plan;

5) usvaja godišnji izvještaj o poslovanju banke sa izvještajem spoljnog revizora i izvještaje o poslovanju banke tokom godine;

6) odobrava transakcije koje značajnije utiču na strukturu bilansa i rizičnost poslovanja banke, u skladu sa politikama i procedurama za upravljanje rizicima;

7) periodično razmatra i ocjenjuje izuzetke učinjene u odnosu na utvrđene politike i procedure;

8) usvaja godišnji plan interne revizije i izvještaje interne revizije;

9) uspostavlja osnove za funkcionisanje sistema interne kontrole, adekvatne veličini banke, složenosti poslova i nivou preuzetog rizika;

10) razmatra izvještaje Centralne banke o izvršenoj kontroli;

11) bira izvršne direktore i druga lica odgovorna za vođenje poslova unutar pojedinih područja poslovanja banke i određuje im zaradu;

12) bira spoljnog revizora banke;

13) bira članove odbora za reviziju;

14) razmatra godišnji izvještaj o radu odbora za reviziju;

15) utvrđuje predloge odluka koje donosi skupština akcionara i stara se o sprovođenju odluka skupštine akcionara;

16) donosi opšte akte banke, osim akata koje donosi skupština akcionara;

- 17) donosi etičke standarde ponašanja zaposlenih u banci;
- 18) odobrava uvođenje novih proizvoda i usluga u poslovanje banke;
- 19) saziva sjednice skupštine akcionara;
- 20) obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom banke.

Odgovornost odbora direktora

Član 34

Odbor direktora je odgovoran za:

- 1) uspostavljanje sistema upravljanja svim rizicima kojima je banka izložena u svom poslovanju;
- 2) obezbjeđivanje poslovanja banke u skladu sa zakonom, propisima Centralne banke i aktima banke, kao i za sprovođenje izrečenih mjera Centralne banke;
- 3) sigurnost poslovanja i finansijsku stabilnost banke;
- 4) tačnost svih izvještaja o poslovanju banke koji se objavljuju ili dostavljaju skupštini akcionara, Centralnoj banci i nadležnim organima.

Sjednice odbora direktora

Član 35

Sjednice odbora direktora održavaju se po potrebi, a najmanje jednom mjesečno.

Odbor direktora može odlučivati ako sjednici prisustvuje većina članova odbora direktora.

Odbor direktora odlučuje većinom glasova prisutnih članova odbora direktora, ako statutom nije utvrđena strožija potrebna većina glasova.

U slučaju konflikta interesa, član odbora direktora je dužan da obavijesti odbor direktora i nema pravo glasa u odlučivanju o pitanjima u vezi sa kojima postoji konflikt interesa.

Poslovníkom o radu odbora direktora bliže se uređuje način rada i druga pitanja u vezi sa radom odbora direktora.

Centralna banka može zahtijevati održavanje vanredne sjednice odbora direktora radi zajedničkog razmatranja pojedinih pitanja od interesa za sigurno i stabilno poslovanje banke.

Izvršni direktori

Član 36

Banka ima izvršne direktore.

Izvršni direktori rukovode ključnim područjima poslovanja banke, na dnevnoj osnovi.

Ključnim područjima poslovanja banke, u smislu ovog zakona, smatraju se područja poslovanja banke iz kojih proizilaze najznačajniji rizici kojima je banka izložena u svom poslovanju.

Statutom banke, zavisno od veličine banke i složenosti proizvoda i usluga u njenom poslovanju, utvrđuju se ključna područja poslovanja banke, broj izvršnih direktora, predstavljanje i zastupanje banke i način dnevnog koordiniranja izvršavanja poslova u banci.

Uslovi za izbor izvršnog direktora

Član 37

Za izvršnog direktora banke može biti izabrano lice koje, pored uslova koji su ovim zakonom propisani za člana odbora direktora, ispunjava i sljedeće uslove:

- 1) ima visoku stručnu spremu;
- 2) ima sposobnost i profesionalno iskustvo na rukovodećim poslovima, koji odgovaraju potrebama rukovođenja i upravljanja rizicima u ključnim područjima poslovanja banke.

Za izvršne direktore mogu biti birani strani državljani.

Najmanje dva izvršna direktora moraju poznavati i jezik koji je u službenoj upotrebi u Crnoj Gori i imati prebivalište u Crnoj Gori za vrijeme obavljanja dužnosti izvršnog direktora.

Obaveze i odgovornosti izvršnih direktora

Član 38

Izvršni direktori su zaposleni s punim radnim vremenom u banci.

Izvršni direktori su odgovorni za sprovođenje akata odbora direktora, za organizaciju i vođenje poslova i za upravljanje rizicima u ključnim područjima poslovanja banke kojima rukovode, u skladu sa pravilima struke.

Izvršni direktori vrše nadzor nad radom zaposlenih u ključnim područjima poslovanja banke.

Odbor za reviziju

Član 39

Odbor za reviziju čine najmanje tri člana, od kojih većina nijesu povezani sa bankom, a imaju iskustvo na poslovima iz oblasti finansija.

Za člana odbora za reviziju ne mogu biti birani izvršni direktori banke.

Odbor za reviziju:

- 1) analizira finansijske izvještaje banke;
- 2) analizira i prati funkcionisanje sistema interne kontrole;
- 3) razmatra program i izvještaje interne revizije i daje mišljenje o nalazima interne revizije;
- 4) prati realizaciju preporuka interne revizije;
- 5) prati i analizira usklađenost poslovanja banke sa zakonom, propisima i aktima banke;

6) prati aktivnosti izvršnih direktora i drugih lica u vezi sa informisanjem odbora direktora i ocjenjuje kvalitet izvještaja i informacija prije njihovog dostavljanja odboru direktora, a naročito:

- primjenu računovodstvenih politika i procedura,
- odluke koje zahtijevaju visoki stepen procjene,
- uticaj neuobičajenih transakcija na finansijske izvještaje,
- kvalitet politika objedinjavanja podataka,
- promjene nastale kao posljedica izvršenih revizija,
- pretpostavke o trajnosti poslovanja,
- usklađenost sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja i propi-

sima;

7) daje mišljenje o izboru spoljnog revizora banke i predlaže iznos naknade za vršenje revizije.

Odbor za reviziju priprema predloge, mišljenja i stavove iz djelokruga rada za odlučivanje odbora direktora o tim pitanjima.

Odbor za reviziju podnosi godišnje izvještaje o svom radu odboru direktora.

Tijela odbora direktora

Član 40

Odbor direktora može formirati stalna ili povremena tijela za nadzor nad upravljanjem rizicima u pojedinim područjima poslovanja banke, za predlaganje iznosa zarada, predlaganje izbora izvršnih direktora i određenih kategorija zaposlenih sa posebnim ovlaštenjima i dužnostima i dr.

Sastav i djelokrug rada tijela iz stava 1 ovog člana bliže se uređuje aktima banke u skladu sa zakonom i propisima o poslovanju banke.

Funkcija praćenja usklađenosti poslovanja banke sa propisima

Član 41

Banka je dužna da, zavisno od veličine i složenosti poslovanja, u svojoj organizacionoj strukturi odredi organizacioni dio ili lica zadužena za praćenje usklađenosti poslovanja banke sa zakonom, propisima kojima se uređuje sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, propisima Centralne banke i aktima banke.

Zaposleni u organizacionom dijelu, odnosno lica iz stava 1 ovog člana ne mogu obavljati druge poslove u banci, čije obavljanje može dovesti do konflikta interesa.

Rukovodilac organizacionog dijela, odnosno lica iz stava 1 ovog člana, dužni su da:

1) odmah obavijeste odbor direktora o utvrđenim nepravilnostima koje se odnose na usklađenost poslovanja banke sa propisima;

2) periodično, a najmanje jednom godišnje, podnose odboru direktora izvještaj o usklađenosti poslovanja banke sa propisima.

IV. ORGANIZACIONI DJELOVI I RESTRUKTURIRANJE

Osnivanje organizacionih djelova i zavisnih pravnih lica

Član 42

Banka može u Crnoj Gori i inostranstvu osnivati filijale, predstavništva i druge organizacione djelove koji nemaju svojstvo pravnog lica (u daljem tekstu: djelovi banke) i zavisna pravna lica, u skladu sa ovim zakonom.

Osnivanje zavisnih pravnih lica i djelova banke u inostranstvu vrši se uz prethodno odobrenje Centralne banke.

Restrukturiranje banaka

Član 43

Banke se mogu restrukturirati:

- 1) spajanjem banaka, koje se vrši:
 - osnivanjem nove banke,
 - pripajanjem drugoj banci;
- 2) podjelom na dvije ili više banaka.

Spajanje banaka osnivanjem nove banke

Član 44

Banke koje namjeravaju da izvrše restrukturiranje spajanjem koje se vrši osnivanjem nove banke, podnose Centralnoj banci zahtjev za izdavanje dozvole za rad banke koja se osniva spajanjem, uz koji prilažu:

- 1) odluke skupština akcionara tih banaka o spajanju;
- 2) akt o osnivanju banke koja nastaje spajanjem banaka;
- 3) predlog statuta banke koja nastaje spajanjem;
- 4) podatke o imenima, kvalifikacijama i radnom iskustvu predloženih članova odbora direktora i izvršnih direktora banke koja nastaje spajanjem;
- 5) poslovni plan banke koja nastaje spajanjem, za naredne tri godine;
- 6) konsolidovani bilans stanja i bilans uspjeha banaka koje se spajaju, prema podacima iz mjeseca koji prethodi podnošenju zahtjeva iz ovog stava;
- 7) podatke o kadrovskoj i tehničkoj osposobljenosti banke koja se osniva spajanjem;
- 8) dokumenta o uslovima i razlozima spajanja;
- 9) odobrenje Centralne banke za sprovođenje koncentracije na finansijskom tržištu.

Centralna banka može od banaka koje se spajaju zahtijevati da dostave i druge podatke i dokumente.

O zahtjevu iz stava 2 ovog člana Centralna banka odlučuje rješenjem u roku od 120 dana od dana prijema urednog zahtjeva.

Na izdavanje dozvola za rad banke koja se osniva spajanjem banaka shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona koje se odnose na izdavanje dozvole za rad banke.

Pripajanje banke

Član 45

U slučaju restrukturiranja spajanjem koje se vrši pripajanjem jedne banke drugoj banci, banka kojoj se pripaja druga banka (u daljem tekstu: banka preuzimalac) podnosi Centralnoj banci zahtjev za davanje odobrenja za pripajanje, uz koji prilaže:

- 1) odluku skupštine akcionara banke koja se pripaja, o pripajanju banci preuzimaocu;
- 2) odluku skupštine akcionara banke preuzimaoca o prihvatanju pripajanja;
- 3) dokumenta o uslovima i razlozima pripajanja;
- 4) konsolidovani bilans stanja i bilans uspjeha banke koja se pripaja i banke preuzimaoca, sačinjen na osnovu podataka iz mjeseca koji prethodi podnošenju zahtjeva za pripajanje;
- 5) odluku o emisiji akcija po osnovu restrukturiranja pripajanjem banke;
- 6) odobrenje Centralne banke za sprovođenje koncentracije na finansijskom tržištu.

Centralna banka može od banke kojoj se pripaja druga banka zahtijevati da dostavi i druge podatke i dokumente.

Centralna banka će izdati odobrenje iz stava 1 ovog člana, ako:

- 1) pripajanje ne ugrožava finansijsko stanje banke preuzimaoca;
- 2) banka preuzimalac posjeduje sistem organizacije, upravljanja, odlučivanja i informacione tehnologije koji joj omogućava da banku koja joj se pripaja potpuno integriše u svoj sistem, na način koji ne ugrožava njegovo funkcionisanje;
- 3) je pripajanje ekonomski opravdano.

O zahtjevu iz stava 1 ovog člana Centralna banka odlučuje rješenjem u roku od 90 dana od dana prijema urednog zahtjeva.

Podjela banke

Član 46

Banka koja se restrukturira podjelom podnosi Centralnoj banci zahtjev za izdavanje dozvola za rad banaka koje se osnivaju podjelom banke, uz koji prilaže:

- 1) odluku skupštine akcionara banke o podjeli banke;
 - 2) akt o osnivanju banaka koje nastaju podjelom banke;
 - 3) predloge statuta banaka koje nastaju podjelom banke;
 - 4) podatke o imenima, kvalifikacijama i radnom iskustvu za predložene članove odbora direktora i izvršnih direktora banaka koja nastaju podjelom;
 - 5) poslovne planove banaka koje nastaju podjelom banke, za naredne tri godine;
 - 6) dokumenta o uslovima i razlozima podjele banke;
 - 7) podatke o kadrovskoj i tehničkoj osposobljenosti banaka koje nastaju podjelom.
- O zahtevu iz stava 1 ovog člana Centralna banka odlučuje rješenjem u roku od 90 dana od dana prijema urednog zahtjeva.

Na izdavanje dozvola za rad banaka koje nastaju podjelom banke shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona koje se odnose na izdavanje dozvole za rad banke.

V. POSLOVANJE BANKE

1. Upravljanje rizicima u banci

Obaveza upravljanja rizicima

Član 47

Banka je dužna da, u skladu sa zakonom, propisima Centralne banke i dobrim praksama za upravljanje rizicima u bankama, kontinuirano upravlja svim rizicima kojima je izložena u svom poslovanju.

Centralna banka može donijeti smjernice za primjenu dobrih praksi za upravljanje rizicima u bankama.

Uspostavljanje sistema za upravljanje rizicima

Član 48

Banka je dužna da uspostavi sistem za upravljanje rizicima, kojim se obezbjeđuje:

- 1) identifikacija rizika koji proizilaze iz postojećih, kao i rizika koji mogu proizaći iz novih poslovnih proizvoda ili aktivnosti;

- 2) mjerenje rizika kroz uspostavljanje mehanizama i procedura za tačnu i blagovremenu procjenu rizika;

- 3) praćenje i analiziranje rizika;

- 4) kontrolisanje rizika, limitiranjem i minimiziranjem rizika.

Sistem za upravljanje rizicima mora odgovarati veličini banke, složenosti proizvoda i usluga u njenom poslovanju i nivou preuzetog rizika.

Elementi sistema za upravljanje rizicima

Član 49

Sistem za upravljanje rizicima, kao minimum, obuhvata:

- 1) definisanu odgovarajuću strategiju za upravljanje rizicima;

- 2) usvojene politike i razvijene procese za upravljanje rizicima;

- 3) jasno definisana ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima;

- 4) efikasan i pouzdan sistem informacione tehnologije;

- 5) planove za nepredviđene situacije;

- 6) stresno testiranje.

Strategija za upravljanje rizicima

Član 50

Strategija za upravljanje rizicima kojima je banka izložena u svom poslovanju, kao minimum, treba da sadrži:

- 1) ciljeve koje banka želi da ostvari strategijom;
- 2) opredjeljenje za poslovne aktivnosti, proizvode i usluge, koji će biti dominantni u poslovanju banke;
- 3) očekivani odnos prinosa i rizika za djelove bančinih portfolija i ukupnu aktivu;
- 4) opšte kriterijume i metode koji su relevantni za kreiranje okvira za upravljanje rizicima.

Strategija za upravljanje rizicima kojima je banka izložena u svom poslovanju donosi se za vremenski period koji nije kraći od tri godine.

Banka je dužna da periodično, a najmanje jednom godišnje, preispituje adekvatnost strategije za upravljanje rizicima.

Politike za upravljanje rizicima

Član 51

Banka je dužna da politikama za upravljanje rizicima obezbijedi ostvarivanje strategije upravljanja rizicima na dnevnoj osnovi.

Politike za upravljanje rizicima moraju minimalno da sadrže:

- 1) utvrđene oblasti u kojima se vrši identifikacija rizika i metode za identifikaciju rizika;
- 2) metode, parametre i vremenske okvire za mjerenje pojedinih rizika;
- 3) limite i postupke kontrolisanja pojedinačnih izloženosti rizicima i ukupne izloženosti pojedinim rizicima koji odgovara veličini banke, složenosti proizvoda i usluga u njenom poslovanju i nivou preuzetog rizika;
- 4) način i dinamiku izvještavanja i informisanja odbora direktora i rukovodstva banke o upravljanju pojedinim rizicima;
- 5) načine povezivanja aktivnosti upravljanja pojedinim rizicima u banci sa aktivnostima koje se obavljaju u zavisnim i drugim licima koja podliježu kontroli na konsolidovanoj osnovi i način inkorporiranja tih aktivnosti u strukturu upravljanja rizikom na konsolidovanoj osnovi;
- 6) metode i vremenske okvire naknadne provjere kvaliteta upravljanja rizicima.

Banka je dužna da periodično, a najmanje jednom godišnje, preispituje adekvatnost usvojenih politika i procesa za upravljanje pojedinim rizicima.

Centralna banka može zahtijevati od banke da dokumentuje procese za upravljanje pojedinim rizicima.

Ovlašćenja i odgovornosti u procesu upravljanja rizicima

Član 52

Banka je dužna da u svojim aktima jasno definiše ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima u banci za sve nivoe radnog procesa i odlučivanja.

Banka je dužna da obezbijedi da poslovi preuzimanja rizika budu odvojeni od poslova identifikacije, mjerenja, praćenja i kontrolisanja rizika.

Banka je dužna da, zavisno od veličine i složenosti poslovanja, u svojoj organizacionoj strukturi, odredi organizacioni dio ili lica koja će biti neposredno odgovorna za upravljanje pojedinim rizicima na dnevnoj osnovi.

Organizacioni djelovi, odnosno lica iz stava 3 ovog člana dužni su da po potrebi, a najmanje jednom mjesečno, dostavljaju odboru direktora izvještaje o aktivnostima vezanim za upravljanje rizicima.

Informacioni sistem banke

Član 53

Banka je dužna da uspostavi i održava pouzdan informacijski sistem koji na adekvatan način obezbjeđuje prikupljanje i obradu podataka za:

- 1) mjerenje i praćenje izloženosti rizicima na dnevnoj osnovi i u drugim utvrđenim periodima;
- 2) praćenje poštovanja uspostavljenih limita za upravljanje rizicima;
- 3) kreiranje izvještajnih formi za potrebe organa banke i drugih lica uključenih u proces upravljanja rizicima.

Banka je dužna da obezbijedi kreiranje dnevnih sigurnosnih elektronskih kopija informacija i podataka i njihovo čuvanje na bezbjednoj lokaciji.

Stresno testiranje

Član 54

Banka je dužna da testira osjetljivost banke na pojedine vrste rizika i na zbirnoj osnovi, korišćenjem više vrsta stres scenarija.

Pod stres scenarijom, u smislu ovog zakona, podrazumijevaju se pretpostavke o promjenama tržišnih i drugih faktora koje mogu imati značajan materijalni uticaj na poslovanje banke.

Propisom Centralne banke utvrdiće se minimalni standardi za testiranje osjetljivosti banaka na rizike, korišćenjem stres scenarija.

Vrste rizika

Član 55

Rizici kojima je banka izložena u svom poslovanju i za koje mora biti uspostavljen sistem upravljanja rizicima su:

- 1) rizik likvidnosti;
- 2) kreditni rizik;
- 3) tržišni rizici;
- 4) operativni rizik;
- 5) rizik kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke;
- 6) rizik zemlje;
- 7) ostali rizici (reputacioni rizik, rizik usklađenosti i dr.).

Rizik likvidnosti

Član 56

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili vjerovatnoću da će banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati pribavljati novčana sredstva uz značajne troškove.

Banka je dužna da posluje tako da može izmirivati sve svoje novčane obaveze u trenutku njihove dospelosti.

Propisom Centralne banke utvrdiće se minimalni standardi za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama.

Kreditni rizik

Član 57

Kreditni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka u poslovanju banke zbog dužnikovog neispunjavanja obaveza prema banci.

Propisom Centralne banke utvrdiće se minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama.

Limiti izloženosti

Član 58

Ukupna izloženost banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica ne smije biti veća od 25% sopstvenih sredstava banke.

Izloženost banke prema jednom licu, odnosno grupi povezanih lica, predstavlja ukupan iznos svih potraživanja banke po kreditima i drugoj aktivi, uključujući i iznos vanbilansnih obaveza i nenaplaćene otpisane aktive, umanjen za iznos potraživanja koji je obezbijedjen kvalitetnim instrumentima obezbjedjenja potraživanja, u skladu sa propisom Centralne banke.

Izloženost banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica, koja je jednaka ili veća od 10% sopstvenih sredstava banke, smatra se velikom izloženošću banke.

Zbir svih velikih izloženosti banke ne smije biti veći od 800% sopstvenih sredstava banke.

Za izloženosti prema licima povezanim sa bankom banka je dužna da primijeni sljedeća ograničenja:

1) ukupna izloženost banke prema svim licima povezanim sa bankom ne smije biti veća od 200% sopstvenih sredstava banke;

2) ukupna izloženost prema licu koje je član odbora direktora, odbora za reviziju ili izvršni direktor, uključujući i članove njegove uže porodice, smije iznositi najviše 2% sopstvenih sredstava banke;

3) ukupna izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom lica iz tačke 2 ovog stava i/ili članova njihove uže porodice smije iznositi najviše 10% sopstvenih sredstava banke;

4) ukupna izloženost prema zaposlenom koji nije lice iz tačke 1 ovog stava smije iznositi najviše 1% sopstvenih sredstava banke;

5) ukupna izloženost prema akcionaru koji nema kvalifikovano učešće u banci, uključujući i izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom tog akcionara, smije iznositi najviše 10% sopstvenih sredstava banke;

6) ne smije iznositi više od 20% sopstvenih sredstava banke zbir ukupne izloženosti banke prema sljedećim licima:

- akcionarima koji imaju kvalifikovano učešće u banci, uključujući i izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom tih akcionara,
- pravnim licima koja kontroliše lice koje kontroliše i banku,
- pravnim licima koje kontroliše banka.

Centralna banka može propisati i druge limite izloženosti.

Banka je dužna da ustanovi i vodi centralnu evidenciju izloženosti, koja sadrži podatke o ukupnoj izloženosti banke prema jednom licu, grupi povezanih lica i licima povezanim sa bankom.

Razvrstavanje aktive i utvrđivanje potreba za kapitalom

Član 59

Banka je dužna da vrši razvrstavanje stavki aktive prema stepenu kreditnog rizika i procjenjuje visinu gubitaka koji proizilaze iz kreditnog rizika.

Razvrstavanje aktive po osnovu koje je banka izložena kreditnom riziku zasniva se na procjeni:

- 1) kreditne sposobnosti dužnika, uzimajući u obzir:
 - trenutno finansijsko stanje dužnika,
 - buduće primarne izvore sredstava za ispunjavanje obaveza dužnika;
- 2) kvaliteta instrumenata za obezbjeđenje potraživanja banke (u daljem tekstu: kolateral), uzimajući u obzir:
 - neto vrijednost kolaterala,
 - tržišne uslove za realizaciju kolaterala u slučaju dužnikovog neizmirenja obaveze;
- 3) urednosti dužnika u izvršavanju ranijih obaveza prema banci;
- 4) opštih ekonomskih uslova;
- 5) ostalih informacija relevantnih za procjenu izloženosti kreditnom riziku.

Banka je dužna da mjeri izloženost kreditnom riziku i utvrđuje potrebni kapital za sve stavke aktive i vanbilansa, po osnovu kojih je banka izložena kreditnom riziku.

Pojedinačne izloženosti kreditnom riziku se mogu grupisati ukoliko imaju zajedničke karakteristike rizika.

Za svaku pojedinačnu izloženost kreditnom riziku banka utvrđuje potreban kapital, na osnovu procjene stepena rizika i klasifikacije izloženosti zasnovane na toj ocjeni.

Izloženosti kreditnom riziku prilikom izračuna potreba za kapitalom, ponderišu se odgovarajućim ponderom za tu vrstu rizika.

Propisom Centralne banke utvrdiće se metodologija i kriterijumi za razvrstavanje pojedinačnih izloženosti u rizične grupe i izračun ukupne rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik.

Primjena eksterno utvrđenih rejtinga

Član 60

Banka može, uz odobrenje Centralne banke, za razvrstavanje pojedinačnih izloženosti u rizične grupe primjenom metodologije iz člana 59 stav 7 ovog zakona, koristiti rejtinge dužnika koje utvrde nezavisne specijalizovane institucije i agencije (u daljem tekstu: eksterne institucije i izvozne kreditne agencije),

Centralna banka će izdati odobrenje za korišćenje rejtinga koji je utvrdila eksterna institucija ili izvozna kreditna agencija ukoliko su zadovoljeni kriterijumi objektivnosti metodologije ocjenjivanja, institucionalne nezavisnosti, transparentnosti nalaza i pristupa informacijama, adekvatnosti resursa i kredibilitnosti eksterne institucije, odnosno izvozne kreditne agencije.

Propisom Centralne banke bliže će se utvrditi uslovi za izdavanje odobrenja iz stava 1 ovog člana.

Metodologija na bazi internih rejtinga

Član 61

Banka može, uz odobrenje Centralne banke, za izračun potreba za kapitalom za kreditni rizik koristiti metodologiju baziranu na internim rejtinzima dužnika, umjesto metodologije iz člana 59 stav 7 ovog zakona,

Propisom Centralne banke utvrdiće se uslovi pod kojima banke mogu za utvrđivanje potreba za kapitalom za kreditni rizik koristiti metodologiju baziranu na internim rejtinzima dužnika.

Tržišni rizici

Član 62

Tržišni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po finansijskim instrumentima evidentiranim u bilansu i vanbilansu banke, uzrokovana promjenama u kamatnim stopama, deviznim kursovima, cijenama, indeksima i/ili ostalim tržišnim faktorima koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata, kao i rizicima povezanim sa prometom finansijskih instrumenata na tržištu.

Tržišni rizici obuhvataju:

1) "rizik kamatne stope", pod kojim se podrazumjeva vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka usljed promjena kamatnih stopa;

2) "devizni rizik", pod kojim se podrazumjeva vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po bilansnim i vanbilansnim pozicijama usljed promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti u nivou aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti;

3) "cjenovni rizik", pod kojim se podrazumjeva vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka usljed promjene cijena finansijskih instrumenata, evidentiranih u bilansu i vanbilansu banke;

4) rizike povezane sa prometom finansijskih instrumenata na tržištu, i to:

- "rizik druge ugovorne strane", pod kojim se podrazumjeva vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka zbog partnerovog neispunjenja derivatnog ugovora tokom trajanja ugovora,

- "rizik emitenta", pod kojim se podrazumjeva vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka usljed promjene vrijednosti finansijskog instrumenta, koja proističe iz promjena finansijskog stanja emitenta tog instrumenta,

- "rizik plasmana", pod kojim se podrazumjeva vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka usljed kašnjenja ili pogoršanja finansijskog stanja finansijske institucije kod koje banka ima svoje depozite, odnosno sredstva.

Propisom Centralne banke utvrdiće se minimalni standardi za upravljanje tržišnim rizicima u bankama.

Utvrđivanje potreba za kapitalom za tržišne rizike

Član 63

Banka je dužna da, u skladu sa standardizovanom metodologijom koju propiše Centralna banka, mjeri izloženost prema tržišnim rizicima i utvrđuje ukupni potrebni kapital za tržišne rizike.

Za izračun potreba za kapitalom za tržišne rizike banka može, uz odobrenje Centralne banke, koristiti interne modele umjesto metodologije iz stava 1 ovog člana ili u kombinaciji sa tom metodologijom, pod uslovima utvrđenim propisom Centralne banke.

Operativni rizik

Član 64

Operativni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka u poslovanju banke, usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, zbog angažovanja lica izvan banke za obavljanje određenih poslova za banku, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu izložiti banku gubitku, uključujući i pravni rizik.

Banka je dužna da, u slučaju angažovanja lica izvan banke za obavljanje poslova za banku, ugovorom o angažovanju tih lica ili na drugi način, obezbijedi da Centralna banka, u postupku kontrole operativnog rizika, može izvršiti uvid u kvalitet pružanja tih usluga, uključujući i neposredan uvid kod davaoca tih usluga.

Propisom Centralne banke utvrđiće se minimalni standardi za upravljanje operativnim rizikom u bankama.

Utvrđivanje potreba za kapitalom za operativni rizik

Član 65

Banka je dužna da, u skladu sa metodologijama koje propiše Centralna banka, mjeri izloženost operativnom riziku i utvrđuje ukupne potrebe za kapitalom za operativni rizik.

Rizik zemlje

Član 66

Rizik zemlje predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka za banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika (u daljem tekstu: zemlja dužnika).

Rizik zemlje obuhvata:

1) političko-ekonomski rizik, pod kojim se podrazumijeva vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, koja proizilazi iz nemogućnosti naplate potraživanja banke zbog ograničenja utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika, kao i opštih ekonomskih i sistemskih prilika u toj zemlji;

2) rizik transfera, pod kojim se podrazumijeva vjerovatnoća ostvarivanja gubitka zbog nemogućnosti naplate potraživanja iskazanih u valuti koja nije zvanična valuta zemlje dužnika, a koja proizilazi iz ograničenja plaćanja obaveza prema povjericima iz drugih zemalja u određenoj valuti, utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika.

Banka je dužna da, u skladu sa metodologijama koje propiše Centralna banka, mjeri izloženost riziku zemlje i utvrđuje ukupne potrebe za kapitalom za rizik zemlje.

Rizik kamatnih stopa koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke

Član 67

Rizik kamatnih stopa koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke je rizik nastanka gubitka u poslovanju banke usljed promjena kamatnih stopa za stavke bilansa i vanbilansa koje nijesu namijenjene za trgovinu.

Banka je dužna da identifikuje aktivu koja nije namijenjena za trgovinu i evidentira je u svojim poslovnim knjigama odvojeno od aktive namijenjene za trgovinu, u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima.

Propisom Centralne banke utvrđiće se minimalni standardi za upravljanje rizikom kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke.

2. Adekvatnost kapitala

Utvrđivanje adekvatnosti kapitala

Član 68

Banka je dužna da utvrđuje adekvatnost kapitala na bazi sopstvenih sredstava kao apsolutnog i koeficijenta solventnosti kao relativnog pokazatelja adekvatnosti kapitala banke.

Sopstvena sredstva banke

Član 69

Sopstvena sredstva banke predstavljaju zbir uplaćenog akcionarskog kapitala i drugih osnovnih i dopunskih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za odbitne stavke.

Centralna banka propisuje osnovne i dopunske elemente sopstvenih sredstava i odbitne stavke od sopstvenih sredstava banke.

Iznos sopstvenih sredstava banke mora uvijek biti na nivou koji je jednak ili veći od:

- 1) iznosa minimalnog novčanog dijela osnivačkog kapitala utvrđenog ovim zakonom;
- 2) ukupnog iznosa potrebnog kapitala za sve rizike.

Koeficijent solventnosti

Član 70

Banka je dužna da održava koeficijent solventnosti i druge pokazatelje adekvatnosti kapitala minimalno na nivou utvrđenom ovim zakonom i propisom Centralne banke.

Koeficijent solventnosti, na individualnoj i konsolidovanoj osnovi, ne smije biti manji od 10%, niti manji od nivoa koji je banka dužna da obezbijedi u skladu sa članom 71 ovog zakona.

Koeficijent solventnosti predstavlja procentualni odnos sopstvenih sredstava banke prema zbiru:

- 1) ukupnog iznosa rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik, izračunatog u skladu sa članom 59 ovog zakona;
- 2) iznosa rizikom ponderisane aktive za tržišne rizike, koji se izračunava tako što se iznos potrebnog kapitala za tržišne rizike, utvrđen u skladu sa članom 63 ovog zakona, pomnoži sa 10;
- 3) iznosa rizikom ponderisane aktive za operativni rizik, koji se izračunava tako što se potrebni kapital, utvrđen u skladu sa članom 65 ovog zakona, pomnoži sa 10;
- 4) iznosa rizikom ponderisane aktive za druge rizike.

Propisom Centralne banke će se utvrditi i drugi pokazatelji adekvatnosti kapitala i metode za njihov izračun.

Dodatni zahtjevi za adekvatnošću kapitala

Član 71

Banka je dužna da obezbijedi veći nivo sopstvenih sredstava od postojećeg, veći koeficijent solventnosti i/ili veći nivo drugih pokazatelja adekvatnosti kapitala od propisanih, ako:

- 1) upravljanje rizicima u banci nije adekvatno nivou preuzetog rizika, veličini banke i složenosti proizvoda i usluga koje banka pruža;
- 2) su obim i/ili struktura preuzetog rizika takvi da nijesu dovoljno pokriveni postojećim nivoom sopstvenih sredstava, a naročito kada postoji:
 - značajna izloženost rizicima zbog koncentracije kredita i druge aktive ili većeg obima problematične aktive,
 - rizik koji proizilazi iz novih poslovnih aktivnosti,
 - značajan rizik kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke,
 - nedovoljan nivo likvidnih sredstava i/ili slabosti u upravljanju rizikom likvidnosti,
 - značajna izloženost riziku reputacije;

- 3) postoje okolnosti koje mogu dovesti do materijalnih gubitaka koji ne mogu biti pokriveni postojećim nivoom sopstvenih sredstava;
- 4) je sposobnost akcionara banke da pruže podršku banci nezadovoljavajuća;
- 5) je odnos nivoa kapitala i preuzetih rizika značajno nepovoljniji od uporednih pokazatelja za druge slične banke;
- 6) Centralna banka ima pojačane kontrolne aktivnosti prema banci, zbog njenog rizičnog profila;
- 7) banka ima, ili se očekuje da će imati, gubitke koji će dovesti do neadekvatnosti kapitala;
- 8) postoji nagli porast nivoa aktive banke i/ili rizika;
- 9) na banku nepovoljno utiču aktivnosti matične banke i drugih članova bankarske grupe.

3. Sistem interne kontrole i interna revizija

Sistem interne kontrole

Član 72

Banka je dužna da uspostavi, održava i unapređuje efektivan sistem interne kontrole, koji odgovara veličini banke i kompleksnosti njenog poslovanja i koji minimalno obuhvata jasne principe delegiranja nadležnosti i odgovornosti, podjele poslova, računovodstveno evidentiranje aktive i pasive, usklađivanje računovodstvenih podataka, osiguranje sredstava banke i obezbjeđivanje nezavisne interne revizije i ostvarivanje funkcije praćenja usklađenosti radi ostvarivanja poštovanja pozitivnih zakona i propisa.

Propisom Centralne banke urediće se osnove sistema interne kontrole u bankama.

Interna revizija

Član 73

Banka je dužna da organizuje internu reviziju kao nezavisnu funkciju u banci, kojom se obezbjeđuje:

- 1) ocjena adekvatnosti i efektivnosti sistema interne kontrole;
- 2) identifikacija ključnih rizičnih područja poslovanja banke i ocjena primjene i efektivnosti politika za upravljanje i metodologija za procjenu rizika;
- 3) procjena kvaliteta i pouzdanosti informacionog sistema;
- 4) preispitivanje tačnosti, pravovremenosti i pouzdanosti računovodstvenih i finansijskih izvještaja i evidencija;
- 5) ocjena usklađenosti nivoa kapitala i rizika u poslovanju banke;
- 6) testiranje transakcija i funkcionisanja posebnih procedura sistema interne kontrole;
- 7) ocjena funkcije praćenja usklađenosti akata i poslovanja banke sa zakonom, propisima i utvrđenim politikama i procedurama;
- 8) davanje odgovarajućih preporuka za otklanjanje uočenih nepravilnosti i za unapređenje postojećih postupaka i sistema rada.

Interni revizor

Član 74

Funkciju interne revizije, zavisno od obima i složenosti poslovanja banke, vrši interni revizor ili poseban organizacioni dio banke.

Za obavljanje poslova interne revizije banka može, izuzetno, uz prethodno odobrenje Centralne banke, angažovati lice koje nije zaposleno u banci.

Lice koje obavlja poslove interne revizije ne može obavljati druge poslove u banci.

Interni revizor, odnosno lice koje rukovodi organizacionim dijelom za internu reviziju, mora imati visoku stručnu spremu i radno iskustvo od najmanje tri godine na računovodstvenim ili poslovima revizije u finansijskom sektoru.

Na izbor internog revizora primjenjuju se ograničenja koja su članom 31 ovog zakona propisana za imenovanje članova odbora direktora.

Plan interne revizije

Član 75

Banka je dužna da donosi godišnje planove interne revizije, zasnovane na ocjeni rizika, kojima se kao minimum definišu:

- 1) ciljevi i zadaci interne revizije;
- 2) područja poslovanja u kojima su posebno izraženi rizici;
- 3) oblasti poslovanja koje će biti predmet revizije;
- 4) stepen obuhvatnosti i detaljnosti interne revizije po određenim područjima poslovanja banke;
- 5) procedure revizije za najvažnije oblasti poslovanja banke;
- 6) rokovi za izvršenje planiranih aktivnosti;
- 7) dinamika izvještavanja o nalazima interne revizije.

Standardi organizovanja interne revizije

Član 76

Funkcionisanje interne revizije u banci se organizuje na način kojim se obezbjeđuje trajnost obavljanja funkcije interne revizije, dostupnost reviziji svih poslova u banci, nezavisnost, objektivnost i nepristrasnost u radu internog revizora, adekvatna organizacija izvršavanja funkcije interne revizije i blagovremeno izvještavanje o nalazima interne revizije.

Propisom Centralne banke bliže se uređuju principi organizovanja i funkcionisanja interne revizije u bankama.

4. Ograničenja i zabrane u poslovanju banke

Zabrana povrede konkurencije

Član 77

Banka ne smije da ostvaruje nepoželjnu koncentraciju na bankarskom tržištu.

Nepoželjnom koncentracijom na bankarskom tržištu, u smislu ovog zakona, smatra se restrukturiranje banke spajanjem ili druge radnje, ukoliko se tim restrukturiranjem ili radnjama bitno sprječava, ograničava ili narušava konkurencija na bankarskom tržištu.

Nepoželjna koncentracija na bankarskom tržištu se utvrđuje primjenom sljedećih kriterijuma:

- 1) učešće bilansne sume banke u ukupnoj bilansnoj sumi banaka u Crnoj Gori;
- 2) učešće aktive banke u ukupnoj aktivi banaka u Crnoj Gori;
- 3) učešće banke u pokrivenosti tržišta pojedinim proizvodima i uslugama;
- 4) koncentracija kreditnih aktivnosti banke prema određenim ciljnim grupama;
- 5) drugi kriterijumi od značaja za utvrđivanje postojanja nepoželjnih koncentracija na finansijskom tržištu.

Banka je dužna da prije podnošenja zahtjeva Centralnoj banci za odobrenje restrukturiranja spajanjem banaka, podnese Centralnoj banci zahtjev za odobrenje ostvarivanja koncentracije na tržištu.

Odobrenje za ostvarivanje koncentracije na finansijskom tržištu je preduslov za podnošenje zahtjeva za odobrenje restrukturiranja banaka spajanjem.

Poslovanje sa licima povezanim sa bankom

Član 78

Kada banka pruža ili koristi usluge lica povezanih sa bankom, ne smije tim licima pružati usluge po uslovima koji su povoljniji od uslova po kojima te usluge pruža drugim licima, niti smije koristiti usluge lica povezanih sa bankom po uslovima koji su nepovoljniji od uslova po kojima bi druga lica pružala te usluge banci.

Banka je dužna da uspostavi procedure za redovnu identifikaciju i evidentiranje svih lica povezanih sa bankom, kao i svih poslova, aktivnosti ili transakcija sa licima povezanim sa bankom.

Članovi odbora direktora, izvršni direktori i drugi zaposleni u banci ne smiju učestvovati u procesu donošenja odluka koje se odnose na pružanje ili korišćenje usluga lica koja su sa njima povezana.

Propisom Centralne banke bliže će se urediti poslovanje sa licima povezanim sa bankom.

Kupovina elemenata sopstvenih sredstava banke

Član 79

Kupovina elemenata sopstvenih sredstava banke, sredstvima koja su direktno ili indirektno pribavljena iz kredita ili drugog pravnog posla zaključenog sa tom bankom, ništav je pravni posao.

Sticanje elemenata sopstvenih sredstava banke

Član 80

Ukupni iznos sopstvenih akcija i drugih elemenata sopstvenih sredstava, stečenih od strane te banke, ne smije prelaziti 5% sopstvenih sredstava banke.

Banka je dužna da stečene sopstvene akcije otuđi u roku od šest mjeseci od dana sticanja.

Ukoliko u roku iz stava 2 ovog člana banka ne otuđi stečene sopstvene akcije, dužna je da te akcije poništi.

Zabrana uzimanja u zalogu sopstvenih akcija

Član 81

Banka ne smije uzimati u zalogu sopstvene akcije niti druge elemente sopstvenih sredstava te banke.

Sticanje nekretnina i osnovnih sredstava

Član 82

Ulaganja banke u nekretnine i osnovna sredstva ne smiju prelaziti nivo kojim se obezbjeđuje potrebna tehnička osposobljenost banke za obavljanje poslova

Propisom Centralne banke utvrdiće se minimalni standardi za ulaganja banaka u nekretnine i osnovna sredstva.

Zabrane i ograničenja isplate dividendi

Član 83

Banka smije vršiti isplatu dividendi u novcu iznad iznosa neto profita ostvarenog u godini za koju se vrši isplata dividende, samo uz prethodno odobrenje Centralne banke.

Centralna banka će odbiti izdavanje odobrenja iz stava 1 ovog člana ukoliko je stanje banke takvo da bi isplata dividendi negativno uticala na adekvatnost kapitala ili finansijsko stanje banke.

Centralna banka može zabraniti ili ograničiti isplatu dividendi akcionarima, ili isplatu kamata na ostale elemente sopstvenih sredstava, ako su ugroženi ili ako bi isplata dividendi ugrozila adekvatnost kapitala, likvidnost ili poslovanje banke.

5. Bankarska tajna

Pojam bankarske tajne

Član 84

Bankarskom tajnom smatraju se:

- 1) podaci o vlasnicima i brojevima računa otvorenih u banci;
 - 2) podaci o pojedinačnom stanju depozita i prometu na pojedinačnim računima pravnih i fizičkih lica otvorenih u banci;
 - 3) drugi podaci o klijentu do kojih je banka došla na osnovu pružanja usluga klijentu banke;
- Bankarska tajna predstavlja poslovnu tajnu.

Obaveza čuvanja bankarske tajne

Član 85

Članovi odbora direktora, akcionari, svi zaposleni u banci i druga lica koja u obavljanju poslova sa bankom ili za banku dođu u posjed informacija i podataka koji su ovim zakonom utvrđeni kao bankarska tajna, dužni su da za vrijeme rada u banci i nakon prestanka rada u banci, čuvaju te podatke i informacije i ne smiju ih upotrebljavati u svoju ličnu korist, niti učiniti dostupnim drugim licima.

Izuzetno od stava 1 ovog člana:

- 1) svi podaci koji predstavljaju bankarsku tajnu mogu se učiniti dostupnim:
 - Centralnoj banci;
 - nadležnom sudu;
 - drugim licima, a na osnovu izričite pisane saglasnosti klijenta.
- 2) organu nadležnom za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma mogu se učiniti dostupnim podaci u skladu sa zakonom kojim se reguliše sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma;
- 3) Fondu za zaštitu depozita mogu se učiniti dostupni podaci u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita depozita;
- 4) podatak o broju računa pravnog lica i preduzetnika može se učiniti dostupnim povjeriocu klijenta banke, koji banci prezentira izvršnu sudsku odluku ili drugu izvršnu ispravu utvrđenu zakonom;
- 5) podaci o bonitetu i kreditnom zaduženju klijenta kod te banke mogu se učiniti dostupnim drugoj banci ili članu bankarske grupe za svrhe upravljanja kreditnim rizikom.

Postupanje sa podacima koji predstavljaju bankarsku tajnu

Član 86

Lica koja, u skladu sa članom 85 st. 2 i 3 ovog zakona, dođu u posjed podataka koji predstavljaju bankarsku tajnu, dužni su da te podatke koriste isključivo u svrhu za koju su dobijeni i ne smiju ih učiniti dostupnim trećim licima, osim u slučajevima propisanim zakonom.

6. Zaštita klijenata

Obaveza informisanja klijenata

Član 87

Banka je dužna da informiše klijenta, na njegov zahtjev, o stanju kredita ili depozitnog računa klijenta, kao i da mu obezbijedi pristup drugim podacima koji mogu biti dostupni klijentu u skladu sa ovim zakonom.

Objavljivanje opštih uslova poslovanja

Član 88

Banka je dužna da na vidnom mjestu u svojim poslovnim prostorijama istakne opšte uslove poslovanja, kao i njihove izmjene i dopune.

Opštim uslovima poslovanja, u smislu ovog zakona, smatra se svaki dokument koji sadrži standardne uslove poslovanja koji se mogu primijeniti na sve klijente banke, opšte uslove koji se odnose na uspostavljanje odnosa između klijenata i banke, postupak komunikacije između klijenata i banke, kao i opšte uslove obavljanja transakcija između klijenata i banke.

Klijent može od banke tražiti dodatna objašnjenja i instrukcije koja se odnose na primjenu opštih uslova poslovanja.

Obračun i iskazivanje efektivne kamatne stope

Član 89

Banka je dužna da obračunava i iskazuje aktivne efektivne kamatne stope na date kredite i efektivne pasivne kamatne stope na primljene depozite i da informiše klijente i javnost o visini efektivnih kamatnih stopa, na način utvrđen propisom Centralne banke.

Uslovljavanje klijenata

Član 90

Banka ne može davanje kredita uslovljavati korišćenjem drugih usluga ili usluga drugih lica povezanih sa bankom, koje nijesu u vezi sa osnovnim poslom.

Postupak po prigovoru klijenta

Član 91

Klijent koji smatra da se banka ne pridržava obaveza iz zaključenog ugovora može podnijeti prigovor nadležnoj organizacionoj jedinici ili tijelu banke nadležnom za odlučivanje po prigovorima klijenata.

Banka je dužna da podnosiocu prigovora iz stava 1 ovog člana odgovori u razumnom roku, a najkasnije u roku od 30 dana od dana podnošenja prigovora.

Bankarski ombudsman

Član 92

Klijent banke ili mikrokreditne finansijske institucije i kreditne unije koji nije zadovoljan aktom, radnjom ili nepostupanjem banke, odnosno mikrokreditne finansijske institucije i kreditne unije, može se obratiti zaštitniku prava klijenata (u daljem tekstu: bankarski ombudsman), kao nezavisnom licu koje u vansudskom postupku učestvuje u rješavanju spornih pitanja između klijenata i banaka, odnosno mikrokreditnih finansijskih institucija i kreditnih unija.

Bankarskog ombudsmana bira Skupština Crne Gore, na predlog odbora nadležnog za finansije.

Za bankarskog ombudsmana može biti izabrano lice koje nije povezano sa bankama, odnosno mikrokreditnim finansijskim institucijama i kreditnim unijama, ima značajno iskustvo iz oblasti bankarskog poslovanja i u čiju se nepristrasnost ne može sumnjati.

Bankarski ombudsman:

1) razmatra prigovore klijenata i predlaže stranama u sporu poravnanje ili drugi način okončanja spora;

2) daje preporuke bankama i mikrokreditnim finansijskim institucijama i kreditnim unijama za poboljšanje odnosa prema klijentima;

3) daje savjete klijentima, vezane za dalje vođenje spora;

4) obavlja i druge poslove koji doprinose ostvarivanju zaštite prava klijenata.

Bankarski ombudsman dužan je da se u svom radu pridržava principa objektivnosti, nezavisnosti, pravde, pravičnosti, raspoloživosti, konzistentnosti i neformalnosti.

Klijent banke se može obratiti bankarskom ombudsmanu samo ukoliko je prethodno iskoristio sve pravne mogućnosti zaštite svojih prava u postupku pred bankom, odnosno mikrokreditnom finansijskom institucijom i kreditnom unijom.

Postupak pred bankarskim ombudsmanom ne sprječava klijenta da po istom predmetu pokrene spor pred nadležnim sudom.

Propisom Centralne banke bliže će se urediti uslovi koje treba da ispunjava bankarski ombudsman, principi na kojima se zasniva rad bankarskog ombudsmana, ovlašćenja i obaveze bankarskog ombudsmana, način obezbjeđivanja materijalno-tehničkih uslova za njegov rad i postupak zaštite prava klijenata pred bankarskim ombudsmanom.

VI. RAČUNOVODSTVO, REVIZIJA I IZVJEŠTAVANJE

1. Računovodstvo

Vođenje poslovnih knjiga

Član 93

Banka je dužna da vodi poslovne knjige, sastavlja knjigovodstvene isprave, vrednuje imovinu i obaveze i sastavlja finansijske iskaze u skladu sa ovim zakonom, propisima donesenim na osnovu ovog zakona, Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Banka je dužna da vodi poslovne knjige po kontnom okviru koji propisuje Centralna banka.

2. Spoljna revizija

Obaveza vršenja spoljne revizije

Član 94

Obavezi spoljne revizije podliježu godišnji finansijski iskazi banke i godišnji konsolidovani finansijski iskazi bankarske grupe.

Uslovi za obavljanje poslova revizije

Član 95

Revizija finansijskih iskaza banaka ili bankarske grupe vrši se u skladu sa posebnim propisima koji uređuju oblast revizije u Crnoj Gori.

Za reviziju finansijskih iskaza banaka ili bankarske grupe može se izabrati revizor, odnosno društvo za reviziju, uz odobrenje Centralne banke.

Centralna banka će odbiti izdavanje odobrenja iz stava 1 ovog člana, ako:

1) revizor, odnosno lice koje rukovodi revizijom, nema tri godine iskustva na poslovima revizije banaka;

2) je revizor, društvo za reviziju, odnosno lice koje angažuje društvo za reviziju povezano sa bankom ili članom bankarske grupe;

3) revizor, društvo za reviziju, odnosno lice koje angažuje društvo za reviziju ima direktni ili indirektni finansijski interes u banci ili članu bankarske grupe koji proizilazi iz poslovnog odnosa sa bankom;

4) je revizor, društvo za reviziju, odnosno lice koje angažuje društvo za reviziju pružalo konsultantske usluge banci u poslovnoj godini za koju se vrši revizija;

5) je revizor, društvo za reviziju, odnosno lice koje angažuje društvo za reviziju prethodne tri godine uzastopno vršilo reviziju finansijskih iskaza te banke;

6) iz podataka kojima raspolaže Centralna banka proizilazi da revizor, odnosno društvo za reviziju nijesu na zadovoljavajući način vršili reviziju finansijskih iskaza banaka.

Revizorski izvještaj

Član 96

Revizor sačinjava izvještaj i daje mišljenje o:

1) usklađenosti godišnjih finansijskih iskaza banke sa ovim zakonom, Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja, odnosno Međunarodnim računovodstvenim standardima, zakonom kojim se uređuju računovodstvo i revizija i drugim propisima i da li godišnji finansijski iskazi istinito i objektivno prikazuju finansijski položaj banke, rezultate poslovanja i novčane tokove za tu poslovnu godinu po svim materijalno značajnim pitanjima;

2) poštovanju propisa o upravljanju rizicima u banci;

3) kvalitetu informacionog sistema u banci.

Revizija u slučaju restrukturiranja banke

Član 97

U slučaju restrukturiranja banaka, banka koja je osnovana spajanjem, banka kojoj se pripojila druga banka, odnosno banke koje su nastale podjelom banke, dužne su da angažuju revizora radi obavljanja revizije svojih finansijskih iskaza sa stanjem na dan spajanja, odnosno podjele.

Banka iz stava 1 ovog člana dužna je da, u roku od 60 dana od dana registracije u CRPS, dostavi Centralnoj banci izvještaj revizora o istinitosti i objektivnosti svog početnog bilansa stanja na dan spajanja, pripajanja, odnosno podjele.

Saradnja revizora sa Centralnom bankom i odborom direktora banke

Član 98

Revizor je dužan je da, odmah po saznanju, obavijesti odbor direktora banke i Centralnu banku o svakoj činjenici koja predstavlja:

- 1) povredu zakona i propisa Centralne banke;
- 2) materijalno značajnu promjenu finansijskog rezultata iskazanog u nerevidiranim godišnjim finansijskim iskazima;
- 3) povredu unutrašnjih procedura ili akata banke ili bankarske grupe kojoj banka pripada;
- 4) okolnost koja bi mogla dovesti do materijalnog gubitka za banku ili člana bankarske grupe ili bi mogla ugroziti njihovo poslovanje.

Obavještavanje o prestanku rada revizora

Član 99

Banka i nadređeno društvo u bankarskoj grupi dužni su da, u slučaju razrješenja ili prestanka angažovanja revizora banke ili bankarske grupe iz drugih razloga, najkasnije u roku od 15 dana, pisano obavijeste Centralnu banku o razlozima za prestanak angažovanja tog revizora.

Dostavljanje i objavljivanje izvještaja revizora

Član 100

Godišnje finansijske iskaze, sa izveštajem i mišljenjem spoljnog revizora, banka je dužna da dostavi Centralnoj banci u roku od 150 dana od isteka poslovne godine na koju se izvještaj odnosi.

Godišnje konsolidovane finansijske iskaze bankarske grupe, sa izveštajem i mišljenjem spoljnog revizora, nadređeno društvo u bankarskoj grupi je dužno da dostavi Centralnoj banci u roku od 180 dana od isteka poslovne godine na koju se izvještaj odnosi.

Banka, odnosno nadređeno društvo u grupi banaka, dužni su da objave izveštaj revizora u skraćenom obliku u najmanje jednim dnevnom novinama koje se distribuiraju na teritoriji Crne Gore.

Angažovanje drugog revizora

Član 101

Ako Centralna banka utvrdi da revizija godišnjih finansijskih iskaza banke ili bankarske grupe nije obavljena u skladu sa važećim propisima iz oblasti revizije neće prihvatiti izveštaj o toj reviziji i zahtijevaće da drugi revizor ponovo izvrši reviziju o trošku Centralne banke.

Posebna revizija

Član 102

Centralna banka može da zahtijeva posebnu reviziju banke i člana bankarske grupe ako su njihovi izveštaji netačni ili su zaključili transakcije koje su po banku mogle imati ili su imale znatnu štetu.

Centralna banka može da imenuje revizora radi posebne revizije banke ili člana bankarske grupe.

Banka ili član bankarske grupe dužni su da revizoru učine dostupnim sve podatke i dokumente neophodne za reviziju.

Troškove posebne revizije snosi banka, odnosno član bankarske grupe.

3. Izvještavanje

Izvještavanje Centralne banke

Član 103

Banke, filijale stranih banaka i mikrokreditne finansijske institucije i kreditne unije i druga lica kojima Centralna banka daje dozvolu za rad dužni su da pripremaju i blagovremeno dostavljaju Centralnoj banci tačne izvještaje i drugi podatke o svom finansijskom stanju i poslovanju.

Propisom Centralne banke utvrdiće se vrste, forma i sadržaj izvještaja i podataka iz stava 1 ovog člana i rokovi za njihovo dostavljanje Centralnoj banci.

Objelodanjivanje podataka

Član 104

Banka je dužna da javno objavljuje kvantitativne i kvalitativne podatke, koji su od značaja za informisanje javnosti o njenom finansijskom stanju i poslovanju, a minimalno podatke o:

- 1) obuhvatu primjene međunarodno prihvaćenih dokumenata o upravljanju rizicima u bankama i utvrđivanju adekvatnosti kapitala;
- 2) nivou i adekvatnosti kapitala;
- 3) izloženostima rizicima u poslovanju i načinu upravljanja tim rizicima;

Podacima iz stava 1 ovog člana smatraju se svi podaci čije neobjavlivanje ili pogrešno objavljivanje može negativno uticati na korisnika tih podataka prilikom opredjeljivanja za uspostavljanje ili nastavljanje poslovnog odnosa sa bankom.

Banka je dužna da svojim aktima, zavisno od veličine, obima i složenosti poslovnih aktivnosti, nivoa preuzetog rizika i finansijskog stanja banke, utvrdi:

- 1) vrste podataka koji se objelodanjuju;
- 2) rokove i način objelodanjivanja podataka.

Centralna banka može propisati minimum podataka, način i minimalne rokove za objelodanjivanje podataka iz stava 1 ovog člana.

VII. KONTROLA BANAKA I DRUGIH LICA

Subjekti kontrole

Član 105

Centralna banka u obavljanju kontrolne funkcije vrši kontrolu:

- 1) banaka;
- 2) filijala stranih banaka;
- 3) mikrokreditnih finansijskih institucija i kreditnih unija i drugih lica kojima Centralna banka daje dozvolu za rad;
- 4) lica koja se bave kreditno-garantnim poslovima.

1. Kontrola banaka

Nadležnost za vršenje kontrole

Član 106

Centralna banka, u skladu sa zakonom i međunarodno prihvaćenim standardima efikasne kontrole banaka, a u cilju uspostavljanja i održavanja zdravog bankarskog sistema i zaštite deponenata i drugih povjerilaca banaka, vrši kontrolu poslovanja banaka ocjenjujući sposobnost upravljanja rizicima i usklađenost poslovanja sa zakonom i propisima Centralne banke.

Članovi Savjeta Centralne banke, ovlašćeni kontrolori i drugi zaposleni u Centralnoj banci koji obavljaju dužnosti koje se odnose na ostvarivanje kontrolne funkcije Centralne banke, ne mogu odgovarati za štetu koja bi mogla nastati prilikom obavljanja dužnosti u skladu sa zakonom i propisima donesenim na osnovu zakona, osim ako se dokaže da su određenu radnju učinili namjerno ili grubom nepažnjom.

Troškove zaštite lica iz stava 1 ovog člana, u sudskim sporovima koji se odnose na obavljanje dužnosti iz stava 1 ovog člana, snosi Centralna banka.

Saradnja sa drugim institucijama

Član 107

U ostvarivanju kontrolne funkcije Centralna banka saraduje sa predstavnicima stranih institucija nadležnih za kontrolu poslovanja banaka i sa domaćim organima i institucijama nadležnim za nadzor u oblasti finansijskog poslovanja, sa kojima je zaključila odgovarajući memorandum o saradnji i povjerljivosti razmijenjenih podataka.

Razmjena podataka u skladu sa stavom 1 ovog člana ne smatra se odavanjem tajne.

Komunikacija sa bankama

Član 108

Centralna banka, kao dio stalnog procesa kontrole, održava komunikaciju sa bankama, koja se prvenstveno ogleda u :

- 1) održavanju, po potrebi, konsultativnih sastanaka sa rukovodstvom banke prije početka neposredne - on site kontrole banke;
- 2) održavanju sastanka sa odborom direktora i rukovodstvom banke nakon sačinjavanja izvještaja o izvršenoj kontroli;
- 3) prisustvovanju ovlašćenih predstavnika Centralne banke sjednicama odbora direktora banke;
- 4) korespondenciji vezanoj za praćenje izrečenih mjera za ozdravljenje banke;
- 5) održavanju sastanaka i korespondenciji koji se odnose na pitanja regulatorne prirode, dobre prakse upravljanja rizicima u bankarskom poslovanju i druga pitanja iz oblasti funkcionisanja bankarskog sektora.

Način vršenja kontrole

Član 109

Kontrolu iz člana 105 ovog zakona Centralna banka vrši:

- 1) analizom izvještaja, informacija i drugih podataka koje banka dostavlja u skladu sa zakonom i propisima Centralne banke, informacija i podataka koje banka dostavlja na zahtjev Centralne banke i drugih podataka o poslovanju banke kojima Centralna banka raspolaže;

2) neposrednim pregledom poslovnih knjiga, knjigovodstvene i druge dokumentacije u banci i kod drugog učesnika u poslu koji je predmet kontrole.

Ovlašćeni kontrolori

Član 110

Kontrolu banaka vrše zaposleni u Centralnoj banci, koje Centralna banka ovlasti za vršenje tih poslova.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, za obavljanje pojedinih zadataka u postupku kontrole banaka Centralna banka može ovlastiti i lica koja nijesu zaposlena u Centralnoj banci.

Obavješćavanje banke o kontroli

Član 111

Centralna banka obavješćava banku o planiranoj neposrednoj kontroli po pravilu 10 radnih dana prije početka kontrole.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, ukoliko iz izvještaja i informacija koje posjeduje Centralna banka proizilazi da postoje nepravilnosti koje mogu biti od značaja za sigurnost i stabilnost poslovanja banka, neposredna kontrola može otpočeti i bez prethodne najave.

Obaveze banke u postupku kontrole

Član 112

Banka je dužna da ovlašćenim kontrolorima Centralne banke omogući nesmetani uvid u poslovne knjige, drugu poslovnu dokumentaciju i evidencije, uvid u funkcionisanje informacione tehnologije i kompjutersku bazu podataka i da obezbijedi, na zahtjev ovlašćenih kontrolora, kopije poslovnih knjiga, druge poslovne dokumentacije i evidencija, u papirnoj i/ili elektronskoj formi.

Izvještaj o kontroli

Član 113

O izvršenoj kontroli sačinjava se izvještaj.

Izvještaj o izvršenoj kontroli ima povjerljiv karakter i ne može se objavljivati djelimično ili u cjelosti bez saglasnosti Centralne banke.

Postupak po primjedbama na izvještaj

Član 114

Banka može dostaviti Centralnoj banci primjedbe na izvještaj o izvršenoj kontroli u roku od osam radnih dana od dana njegovog prijema.

Centralna banka može neposredno provjeriti navode banke sadržane u primjedbama na izvještaj o izvršenoj kontroli i u tom slučaju sačinjava dopunu izvještaja na koju banka može dostaviti primjedbe u roku od tri radna dana od dana njenog prijema.

Centralna banka u roku od osam dana od prijema primjedbi na izvještaj, odnosno primjedbi na dopunu izvještaja o izvršenoj kontroli, razmatra prispjele primjedbe i pisano obavješćava banku o prihvatanju, odnosno neprihvatanju tih primjedbi.

Izricanje mjera prema banci

Član 115

Ako banka, u rokovima propisanim ovim zakonom, ne dostavi primjedbe na izvještaj o izvršenoj kontroli ili dostavljenim primjedbama osnovano ne ospori nalaze iz izvještaja, odnosno dopune izvještaja u kojima su konstatovane nepravilnosti u poslovanju banke, Centralna banka će banci izreći mjere za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti.

Pod nepravilnostima u poslovanju banke, u smislu ovog zakona, podrazumjevaju se:

1) postupanja banke koja nijesu u skladu sa dobrim praksama za upravljanje rizicima u bankama, a koja su od uticaja na njeno finansijsko stanje;

2) postupanja banke, činjenjem odnosno nečinjenjem, koja nijesu u skladu sa ovim zakonom, propisima donesenim na osnovu ovog zakona i drugim zakonima.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, Centralna banka može i tokom trajanja neposredne kontrole, na predlog lica koje rukovodi kontrolom, banci izreći mjere za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti:

1) ako je utvrđeno da banka krši zakonske i druge propise u mjeri koja zahtijeva hitno otklanjanje tih nepravilnosti;

2) kada ocijeni da je finansijsko stanje u banci takvo da je ugrožen nastavak njenog poslovanja.

Vrste mjera

Član 116

Ukoliko utvrdi da banka na adekvatan način ne upravlja rizicima kojima je izložena u svom poslovanju ili je postupila suprotno propisima, Centralna banka može prema banci preduzeti jednu od sljedećih mjera:

1) pisano upozoriti banku o utvrđenim nepravilnostima i zahtijevati od banke da u određenom roku, u cilju otklanjanja nepravilnosti, preduzme jednu ili više aktivnosti, uključujući i aktivnosti koje se mogu naložiti rješenjem iz stava 1 tačka 3 ovog člana;

2) zaključiti sa bankom pisani sporazum kojim će se banka obavezati da u određenom roku otkloni utvrđene nepravilnosti u poslovanju;

3) donijeti rješenje kojim će izreći jednu ili više sljedećih mjera:

- naložiti banci da otkloni utvrđene nepravilnosti u poslovanju i/ili preduzme druge aktivnosti za poboljšanje stanja u banci,

- naložiti banci da smanji ili prekine jednu ili više aktivnosti za koje je Centralna banka utvrdila da su prouzrokovale gubitke za banku ili su suprotne dobrim bankarskim praksama,

- naložiti banci da utvrdi strožije limite u poslovanju od limita utvrđenih ovim zakonom, propisom Centralne banke ili aktima poslovne politike banke,

- naložiti razvrstavanje aktive po osnovu izloženosti kreditnom riziku u rizičniju grupu,

- naložiti banci da izdvoji adekvatne rezerve po osnovu izloženosti riziku zemlje,

- naložiti banci da poveća iznos sopstvenih sredstava, obezbijedi veći koeficijent solventnosti i/ili veći nivo drugih pokazatelja adekvatnosti kapitala od propisanih, ukoliko je ispunjen jedan ili više uslova iz člana 71 ovog zakona,

- zahtijevati od banke da suspenduje ili smijeni člana organa upravljanja ili rukovodstva banke,

- naložiti da banka, u roku od 60 dana, napravi plan obnove kapitala, prihvatljiv za Centralnu banku,

- naložiti banci da smanji opšte troškove, uključujući i ograničavanje zarada i drugih primanja izvršnih direktora i drugih lica sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima,

- naložiti da sve kamatne stope koje se plaćaju na depozite ne prelaze tržišne kamatne stope za uporedive iznose i rokove dospeljeća,

- naložiti banci da zahtijeva od njenog zavisnog lica da smanji ili prekine aktivnost za koju je Centralna banka utvrdila da je prouzrokovala značajne gubitke za banku ili da predstavljaju veliki rizik za banku,

- zabraniti ili ograničiti porast aktive banke,

- naložiti banci prodaju dijela aktive,

- zabraniti banci ulaganja u druga pravna lica,

- naložiti banci da raskine ugovor zaključen sa licem izvan banke o pružanju usluga za banku, a koji banku izlaže visokom operativnom riziku;

- 4) uvesti privremenu upravu u banci;

- 5) oduzeti dozvolu za rad banke.

Ukoliko je nivo sopstvenih sredstava banke, koeficijent solventnosti i/ili drugi pokazatelj adekvatnosti kapitala banke ispod propisanog nivoa, Centralna banka, prije preduzimanja drugih mjera utvrđenih ovim zakonom, može rješenjem zabraniti banci obavljanje jednog ili više poslova utvrđenih rješenjem o izdavanju dozvole za rad, odnosno odobrenjem Centralne banke.

U postupku izricanja mjere iz stava 2 ovog člana, ne primjenjuju se odredbe člana 114 ovog zakona.

Polazne osnove za utvrđivanje vrste mjera prema banci

Član 117

Pri odlučivanju o vrsti mjera koje će biti preduzete prema banci polazi se od:

- 1) ocjene uticaja utvrđenih nepravilnosti na:

- trenutni i budući finansijski položaj banke,

- izloženost banke pojedinim vrstama rizika;

- 2) broja i težine utvrđenih nepravilnosti, kao i broja, učestalosti i trajanja nepravilnosti u ranijem poslovanju banke;

- 3) ocjene spremnosti i sposobnosti organa i rukovodstva banke da otklone utvrđene nepravilnosti, zasnovane na procjeni:

- sposobnosti organa i rukovodstva banke da upravljaju rizicima u poslovanju banke,

- efikasnosti sistema interne kontrole u banci,

- efikasnosti organa i rukovodstva banke u otklanjanju ranije utvrđenih nepravilnosti u poslovanju banke,

- stepena saradnje rukovodstva banke sa ovlašćenim kontrolorima tokom kontrole banke;

- 4) ocjene stepena uticaja utvrđenih nepravilnosti na finansijsku disciplinu, sigurnost i stabilnost funkcionisanja bankarskog sistema.

Rješenje o izricanju mjera

Član 118

Rješenjem iz člana 116 stav 1 tačka 3) ovog zakona utvrđuju se i :

- 1) rokovi za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti,

- 2) rokovi u kojima je banka dužna da obavještava Centralnu banku o preduzetim mjerama za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti,

3) iznos sredstava koji je banka dužna da uplati Fondu za zaštitu depozita na ime dopunske zaštite deponenata od posljedica mogućeg otvaranja stečajnog postupka, odnosno postupka likvidacije nad bankom, s tim što taj iznos može biti utvrđen u visini od 0,1% do 1% sopstvenih sredstava banke.

Rješenjem iz člana 116 stav 1 tačka 3) ovog zakona Centralna banka može:

1) utvrditi iznos koji su izvršni direktori i članovi odbora direktora dužni da uplate Fondu za zaštitu depozita za namjene iz stava 1 tačka 3 ovog člana, s tim da pojedinačni iznos tih sredstava može biti utvrđen u visini od dvostruke do desetostroke prosječne neto zarade zaposlenih u banci,

2) imenovati ovlašteno lice koje će neposredno u banci pratiti sprovođenje izrečenih mjera.

Rješenje iz člana 116 stav 1 tačka 3) ovog zakona je konačno.

Protiv rješenja iz člana 116 stav 1 tačka 3) ovog zakona može se voditi upravni spor.

Rješenje iz člana 116 stav 1 tačka 3) ovog zakona, u dijelu koji se odnosi na stav 1 tačku 3) i stav 2 tačku 1) ovog člana, predstavlja izvršnu ispravu.

Postupak nakon izricanja mjera

Član 119

Banka je dužna da po otklanjanju utvrđenih nepravilnosti, a najkasnije odmah po isteku rokova za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti, podnese Centralnoj banci izvještaj o otklanjanju nepravilnosti, sa odgovarajućim dokazima.

Centralna banka donosi zaključak kojim utvrđuje da je banka otklonila nepravilnosti u poslovanju, kada na osnovu izvještaja iz stava 1 ovog člana ili neposrednom kontrolom, utvrdi da je banka otklonila sve utvrđene nepravilnosti u poslovanju.

Ukoliko banka u rokovima iz stava 1 ovog člana ne otkloni utvrđene nepravilnosti, Centralna banka će na osnovu raspoloživih dokaza, ili po potrebi na osnovu neposredne kontrole, prema banci preduzeti mjere u skladu sa ovim zakonom.

Uslovi za uvođenje privremene uprave

Član 120

Centralna banka donosi rješenje o uvođenju privremene uprave u banci, ako je nivo sopstvenih sredstava i/ili koeficijent solventnosti ispod jedne polovine propisanog nivoa.

Centralna banka može donijeti rješenje o uvođenju privremene uprave u banci, ako :

1) je rješenjem banci izrekla jednu ili više mjera iz člana 116 stav 3 ovog zakona, a banka nije u potpunosti sprovela izrečene mjere u roku utvrđenom za njihovo sprovođenje;

2) su sopstvena sredstva banke i/ili koeficijent solventnosti ispod dvije trećine propisanog nivoa;

3) utvrdi da je u toku trajanja roka za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti u poslovanju banka postala nelikvidna ili se likvidnost banke pogoršala do nivoa koji ugrožava interese deponenata i drugih povjerilaca banke.

Rješenjem iz stava 1 ovog člana imenuje se privremeni upravnik i utvrđuje rok trajanja privremene uprave.

Rješenja iz stava 1 ovog člana je konačno.

Protiv rješenja iz stava 1 ovog člana može se pokrenuti upravni spor.

Rješenje o uvođenju privremene uprave objavljuje se u »Službenom listu Crne Gore« i dostavlja nadležnom sudu.

Uslovi za imenovanje privremenog upravnika

Član 121

Za privremenog upravnika može biti imenovano lice koje:

- 1) posjeduje značajno iskustvo iz oblasti bankarstva;
- 2) nije lice povezano sa bankom;
- 3) nije kažnjavano za djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje te dužnosti.

Naknada i nagrada privremenom upravniku

Član 122

Privremeni upravnik ima pravo na naknadu za rad, u mjesečnom iznosu od petnaestostrukog do tridesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Privremenom upravniku može se utvrditi i posebna nagrada, srazmjerno postignutim rezultatima.

Iznos naknade iz stava 1 i nagrade iz stava 2 ovog člana utvrđuje skupština banke.

Preuzimanje ovlašćenja organa banke

Član 123

Danom donošenja rješenja o uvođenju privremene uprave sva ovlašćenja skupštine akcionara, osim ovlašćenja iz člana 122 stav 3 i člana 127 ovog zakona, organa upravljanja i rukovođenja i zastupnika banke prenose se na privremenog upravnika.

Privremeni upravnik je dužan da zaštiti imovinu i dokumentaciju banke.

Dosadašnji članovi odbora direktora, druga lica sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima i ostali zaposleni u banci dužni su da privremenom upravniku omoguće pristup cjelokupnoj poslovnoj i ostaloj dokumentaciji banke, kao i da sastave izvještaje o primopredaji poslova.

Razrješenje privremenog upravnika

Član 124

Privremeni upravnik se razrješava dužnosti prije prestanka privremene uprave:

- 1) ako na zadovoljavajući način ne izvršava dužnosti utvrđene ovim zakonom;
- 2) na lični zahtjev.

U slučaju razrješenja privremenog upravnika prije prestanka privremene uprave, u roku od sedam dana od dana njegovog razrješenja Centralna banka će imenovati novog privremenog upravnika.

Razriješeni privremeni upravnik je dužan da novoimenovanom privremenom upravniku preda dužnost i pruži sve informacije i dokumentaciju o svom radu, o čemu će se sačiniti zapisnik o primopredaji koji potpisuju oba upravnika.

Prilikom primopredaje dužnosti, razriješeni privremeni upravnik dužan je da sačini bilans stanja i bilans uspjeha banke sa stanjem na dan razrješenja.

Ovlašćenja Centralne banke

Član 125

Centralna banka može izdavati privremenom upravniku obavezna uputstva za vođenje poslovanja banke tokom trajanja privremene uprave.

Izveštaji privremenog upravnika

Član 126

Privremeni upravnik je dužan da, u roku od 60 dana od dana uvođenja privremene uprave u banci, dostavi Centralnoj banci:

1) izvještaj o finansijskom stanju i uslovima poslovanja banke koji, kao minimum, sadrži:

- podatke o imovini banke po izvršenom popisu,
- bilans stanja i bilans uspjeha banke na dan imenovanja privremenog upravnika,
- pregled svih potraživanja i obaveza banke po pojedinačnim dužnicima i povjeriocima banke,
- procjenu mogućnosti za dalje poslovanje banke, uključujući i procjenu sposobnosti i spremnosti akcionara banke da dokapitalizuju banku;

2) plan aktivnosti za ozdravljenje banke, sačinjen u skladu sa procjenom mogućnosti za dalje poslovanje banke, koji sadrži naročito:

- aktivnosti na otklanjanju utvrdjenih nepravilnosti u poslovanju banke,
- dinamiku naplate potraživanja i izmirenja obaveza banke, iskazanu po mjesecima,
- racionalizaciju troškova poslovanja banke,
- predlog promjene organizacije banke,
- procjenu mogućnosti za povećanje nivoa sopstvenih sredstava i/ili koeficijenta solventnosti do potrebnog nivoa.

Privremeni upravnik je dužan da dostavlja Centralnoj banci mjesečne izvještaje o svom radu i realizaciji plana aktivnosti iz stava 1 tačka 2) ovog člana.

Sazivanje skupštine akcionara radi dokapitalizacije banke

Član 127

Ako Centralna banka, na osnovu izvještaja privremenog upravnika, ocijeni da je, u cilju ozdravljenja banke, neophodno povećati kapital banke i obezbijediti koeficijent solventnosti koji je adekvatan rizičnom profilu banke, naložiće privremenom upravniku da u roku od 30 dana sazove skupštinu akcionara radi donošenja odluke o emisiji akcija.

Privremeni upravnik je dužan da, u periodu od sazivanja do održavanja skupštine akcionara, upozna akcionare sa stanjem u banci i da ih upozori na posljedice koje mogu nastupiti za banku u slučaju nedonošenja odluke o emisiji akcija, ili u slučaju da se donese odluka o emisiji akcija, ali ta emisija akcija ne uspije.

Trajanje privremene uprave

Član 128

Privremena uprava traje do godinu dana, s tim da se može produžiti za još šest mjeseci, ako Centralna banka procijeni da u sljedećih šest mjeseci banka može dostići zahtijevani nivo sopstvenih sredstava ili koeficijenta solventnosti i redovno ispunjavati dospjele obaveze.

Istekom roka trajanja privremene uprave Centralna banka je dužna da:

- 1) banku vrati pod kontrolu akcionara;
- 2) otvori stečajni postupak nad bankom.

Privremena uprava u banci prestaje i prije isteka roka iz stava 1 ovog člana:

- 1) vraćanjem banke pod kontrolu akcionara, ako Centralna banka ocijeni da su mjere za ozdravljenje banke dale zadovoljavajuće rezultate;
- 2) donošenjem rješenja o otvaranju stečajnog postupka nad bankom.

U slučaju vraćanja banke pod kontrolu akcionara, Centralna banka nalaže privremenom upravniku da najkasnije u roku od 45 dana pripremi svu potrebnu dokumentaciju i akta i sazove i održi skupštinu akcionara banke.

Oduzimanje dozvole za rad banke

Član 129

Centralna banka će oduzeti dozvolu za rad banke, ako:

- 1) je banka više puta ili trajnije postupala suprotno zakonu, drugim propisima ili standardima opreznog poslovanja, čime ugrožava sigurnost depozita;
- 2) je dozvola za rad banke izdata na osnovu neistinitih podataka;
- 3) banka više ne ispunjava uslove na osnovu kojih je izdata dozvola za rad;
- 4) prijava za registraciju u CRPS nije podnesena u propisanom roku, ili banka nije počela sa obavljanjem poslova u roku od 60 dana od dana registracije.

Centralna banka može oduzeti dozvolu za rad banke, ako:

- 1) je banka počinila jednu ili više povreda odredbi ovog ili drugih zakona;
- 2) banka ne ispunjava obaveze koje se odnose na zaštitu depozita;
- 3) banka duže od šest mjeseci ne obavlja poslove primanja depozita ili odobravanja kredita, ili te poslove obavlja u obimu koji je značajno nesrazmjerniji ranijem ili planiranom obimu tih aktivnosti.

Rješenje o oduzimanju dozvole za rad banke je konačno.

Protiv rješenja iz stava 3 ovog člana može se voditi upravni spor.

Rješenje iz stava 3 ovog člana objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“ i dostavlja nadležnom sudu.

Donošenjem rješenja iz stava 3 ovog člana prestaju da važe i izdata odobrenja banci za obavljanje drugih poslova.

2. Kontrola na konsolidovanoj osnovi

Način vršenja kontrole

Član 130

Centralna banka vrši kontrolu bankarskih grupa na konsolidovanoj osnovi.

Kontrolu na konsolidovanoj osnovi Centralna banka vrši:

- 1) analizom konsolidovanih finansijskih izvještaja bankarskih grupa i konsolidovanih finansijskih izvještaja grupe lica iz člana 135 ovog zakona;
- 2) neposrednom kontrolom tačnosti podataka iz konsolidovanih finansijskih izvještaja i rizika kojima je izložena banka kao član bankarske grupe;
- 3) ocjenom stanja bankarske grupe korišćenjem primjenljivih međunarodnih metodologija za ocjenu stanja bankarske grupe.

Predmet kontrole

Član 131

Kontrolom banaka na konsolidovanoj osnovi obuhvataju se konsolidovani finansijski izvještaji:

- 1) bankarske grupe sa nadređenom bankom;
- 2) bankarske grupe sa nadređenim finansijskim holdingom;
- 3) bankarske grupe sa nadređenim mješovitim holdingom;
- 4) grupe lica iz člana 135 ovog zakona.

Centralna banka može vršiti neposrednu kontrolu tačnosti podataka iz konsolidovanih finansijskih izvještaja, kod svih članova bankarske grupe.

Konsolidacija grupe sa nadređenim mješovitim holdingom

Član 132

Banka kojoj je nadređen mješoviti holding dužna je da dostavi Centralnoj banci podatke o svim licima koja su podređena tom mješovitom holdingu.

Na osnovu podataka iz stava 1 ovog člana Centralna banka ocjenjuje da li postoji potreba izrade konsolidovanih izvještaja za grupu sa nadređenim mješovitim holdingom.

U slučaju utvrđivanja obaveze izrade konsolidovanih finansijskih izvještaja za grupu lica sa nadređenim mješovitim holdingom, Centralna banka istovremeno utvrđuje i koja se podređena lica iz grupe uključuju u konsolidovane finansijske izvještaje, kao i obim i metode konsolidacije.

Grupa lica sa nadređenim mješovitim holdingom, za koju Centralna banka utvrdi obavezu izrade konsolidovanih finansijskih izvještaja, predstavlja bankarsku grupu sa nadređenim mješovitim holdingom, u smislu ovog zakona.

Obveznik izrade konsolidovanih izvještaja

Član 133

Konsolidovane finansijske izvještaje za bankarsku grupu sa nadređenom bankom sačinjava nadređena banka.

Konsolidovane finansijske izvještaje za bankarsku grupu sa nadređenim finansijskim ili mješovitim holdingom sačinjava banka koja je pod kontrolom tog holdinga, a koja ima sjedište u Crnoj Gori.

Članovi bankarske grupe dužni su da obvezniku izvještavanja na konsolidovanoj osnovi blagovremeno dostavljaju sve podatke neophodne za sprovođenje konsolidacije.

Isključivanje iz konsolidacije

Član 134

U konsolidovane finansijske izvještaje bankarske grupe ne uključuju se podređeni članovi bankarske grupe čiji je bilans stanja manji od 1% bilansa stanja nadređenog člana grupe.

Ukoliko više podređenih članova bankarske grupe ispunjava uslov iz stava 1 ovog člana, Centralna banka može naložiti uključivanje tih članove bankarske grupe u konsolidovane finansijske izvještaje, ukoliko ocijeni da je zbir njihovih bilansa stanja od značaja za utvrđivanje finansijskog stanja bankarske grupe.

Nadređena banka, uz prethodno odobrenje Centralne banke, može isključiti iz konsolidovanih finansijskih izvještaja podatke o podređenom članu bankarske grupe:

1) čije je sjedište u državi u kojoj postoje pravne smetnje za dostavljanje nadređenoj banci podataka i informacija neophodnih za izradu konsolidovanih finansijskih izvještaja;

2) čije uključivanje u konsolidovane finansijske izvještaje nije od značaja za utvrđivanje finansijskog stanja bankarske grupe;

3) čije bi uključivanje u konsolidovane finansijske izvještaje navodilo na pogrešne zaključke u finansijskom stanju bankarske grupe;

4) u drugim slučajevima predviđenim Međunarodnim računovodstvenim standardima.

Zahtjev za izdavanje odobrenja iz stava 3 ovog člana, sa obrazloženjem, nadređena banka podnosi Centralnoj banci najkasnije 30 dana prije isteka perioda za koji se sačinjava izvještaj.

Konsolidacija u drugim slučajevima

Član 135

Centralna banka može naložiti banci koja je nadređena licima koja se bave nefinansijskom poslovnom aktivnošću da sprovede konsolidaciju pojedinih poslova, grupe poslova, ili potpunu konsolidaciju finansijskog stanja i poslovanja ovih lica, nezavisno od njihove djelatnosti, ukoliko je to potrebno radi potpunog i objektivnog prikazivanja finansijskog stanja i poslovanja banke.

Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da blagovremeno dostavljaju banci sve podatke potrebne za izradu konsolidovanih finansijskih izvještaja.

Metodi konsolidacije

Član 136

Propisom Centralne banke utvrdiće se metodi konsolidacije koje banke treba da koriste pri izradi konsolidovanih finansijskih izvještaja.

Obaveza poštovanja utvrđenih limita

Član 137

Nadređena banka u bankarskoj grupi treba da obezbijedi da sljedeći pokazatelji poslovanja bankarske grupe, iskazani na konsolidovanoj osnovi, ne prelaze limite koji su zakonom i propisima Centralne banke utvrđeni za banke:

- 1) koeficijent solventnosti;
- 2) kapitalna ulaganja, ulaganja u nekretnine i ulaganje u osnovna sredstva;
- 3) izloženost prema jednom licu, odnosno grupi povezanih lica;
- 4) zbir velikih izloženosti;
- 5) izloženosti prema licima povezanim sa bankom.

3. Naknada za kontrolu

Utvrđivanje iznosa naknade

Član 138

Za vršenje kontrolne funkcije Centralna banka naplaćuje naknadu.

Naknadu iz stava 1 ovog člana čine:

- 1) naknade za izdavanje dozvola za rad banaka i mikrokreditnih finansijskih institucija i kreditnih unija;
- 2) naknade za izdavanje odobrenja iz ovog zakona;
- 3) naknade za kontrolu banaka, filijala stranih banaka, mikrokreditnih finansijskih institucija i kreditnih unija.

Ukupan godišnji iznos naknada iz stava 2 ovog člana ne može biti veći 0,5% ukupnog iznosa aktive banaka u Crnoj Gori na kraju godine koja prethodi godini za koji se obračunava naknada.

Visinu ukupne godišnje naknade iz stava 2 ovog člana i iznose pojedinačnih naknada utvrđuje Centralna banka posebnim propisom.

VIII. POSLOVANJE STRANIH BANAKA U CRNOJ GORI

Filijale stranih banaka

Član 139

Strana banka može poslovati u Crnoj Gori posredstvom filijale, uz prethodno odobrenje za rad filijale izdato od strane Centralne banke.

Odobrenjem za rad iz stava 1 ovog člana određuju se poslovi koje filijala strane banke može obavljati u Crnoj Gori.

Zahtjev za izdavanje odobrenja za rad filijale

Član 140

Zahtjev za izdavanje odobrenja za rad filijale podnosi se Centralnoj banci.

Uz zahtjev iz stava 1 prilažu se :

- 1) izvod iz odgovarajućeg registra države u kojoj se nalazi sjedište strane banke, koji ne može biti stariji od 30 dana;
 - 2) statut ili drugi odgovarajući akt strane banke;
 - 3) akta strane banke o upravljanju rizicima u poslovanju;
 - 4) podaci o članovima upravnih i drugih organa strane banke;
 - 5) finansijski izvještaji strane banke za posljednje tri godine, sa mišljenjem spoljnog revizora;
 - 6) dokaz o dugoročnom kreditnom rejtingu strane banke, utvrđenom od strane međunarodno priznate agencije za utvrđivanje rejtinga banaka;
 - 7) opis poslova koje će obavljati filijala i poslovni plan za naredne tri godine poslovanja;
 - 8) podaci o vlasnicima strane banke;
 - 9) dokumenta i informacije o akcionarima strane banke, pravnim licima, sa učešćem preko 5% akcija sa pravom glasa, koja naročito obuhvataju potvrdu o registraciji ili drugi odgovarajući izvod iz javnog registra, pregled s njima povezanih lica i opis njihove povezanosti;
 - 10) dokumenta, podaci i informacije o akcionarima strane banke, fizičkim licima sa učešćem preko 5% akcija sa pravom glasa, koji naročito obuhvataju njihova imena i adrese stanovanja, odnosno prebivališta i druge identifikacione podatke, pregled s njima povezanih lica i opis njihove povezanosti;
 - 11) dokaz da je strana banka uključena u sistem zaštite depozita, podatke o nivou zaštićenog depozita, kao i dokaz da će filijala biti uključena u sistem zaštite depozita u zemlji matične banke, najmanje u visini i obimu pokriva propisanom za banke koje posluju u Crnoj Gori;
 - 12) akt nadzornog organa države u kojoj je sjedište strane banke kojim se odobrava stranoj banci da preko filijale otpočne sa radom u Crnoj Gori ili odgovarajući akt tog organa da po propisima te države takvo odobrenje nije potrebno;
 - 13) podaci i informacije o licima za vođenje poslova filijale;
 - 14) dokumentacija o poslovnom prostoru i tehničkim mogućnostima za rad filijale.
- Centralna banka može zahtijevati od strane banke dodatne podatke i informacije u postupku izdavanja odobrenja iz stava 1 ovog člana.

Odlučivanje o zahtjevu

Član 141

Centralna banka je dužna da odluči o zahtjevu iz člana 140 ovog zakona, u roku od šest mjeseci od dana podnošenja urednog zahtjeva.

O zahtjevu iz člana 140 ovog zakona, Savjet Centralne banke odlučuje rješenjem. Rješenje iz stava 2 ovog člana je konačno. Protiv rješenja iz stava 2 ovog člana može se voditi upravni spor.

Odbijanje zahtjeva

Član 142

Centralna banka će odbiti izdavanje odobrenja za rad filijale, ako:

- 1) uz zahtjev nije dostavljena propisana dokumentacija i podaci, ili dostavljena dokumentacija sadrži neistinite podatke;
- 2) ako je dugoročni kreditni rejting strane banke, utvrđen od strane agencije Standard & Poors niži od A, odnosno niži od rejtinga utvrđenog od strane druge međunarodno priznate agencije, koji je ekvivalentan rejtingu A;
- 3) poslovni plan filijale ne sadrži potrebne elemente, ili projektovani bilans stanja i uspjeha filijale nije zasnovan na realnim pretpostavkama;
- 4) ako sistem zaštite depozita u državi u kojoj je sjedište strane banke ne pruža zaštitu depozita najmanje u nivou zaštite depozita u Crnoj Gori.

Registracija i početak rada filijale

Član 143

Odobrenje za rad filijale je uslov za registraciju u CRPS.

Filijala je dužna da se registruje u roku od 60 dana od dana uručenja odobrenja za rad.

Filijala je dužna da otpočne sa radom u roku od 60 dana od dana registracije.

Ograničenja u poslovanju filijale

Član 144

Filijala strane banke je dužna da posluje tako da prema matičnoj banci u svakom trenutku ima veći iznos obaveza od potraživanja.

Mjere prema filijali

Član 145

Ukoliko filijala na adekvatan način ne upravlja rizikom likvidnosti, Centralna banka može pisano zahtijevati od filijale:

- 1) da otkloni ročnu neusklađenost aktive i pasive;
- 2) da filijala položi depozit kod Centralne banke u visini najmanje 4% obaveza filijale prema licima u Crnoj Gori;
- 3) da filijala održava nivo kvalitetne aktive najmanje na nivou obaveza prema deponentima - fizičkim licima u Crnoj Gori;
- 4) da od matične banke pribavi odgovarajuću garanciju za ispunjenje obaveza filijale, do otklanjanja nepravilnosti u upravljanju rizikom likvidnosti.

Zahtjevom iz stava 1 ovog člana utvrđuju se i rokovi za postupanje filijale po tom zahtjevu.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana dostavlja se i instituciji nadležnoj za kontrolu matične banke te filijale.

Oduzimanje odobrenja za rad filijale

Član 146

Centralna banka će oduzeti odobrenje za rad filijale, ako:

- 1) nadzorni organ strane banke oduzme dozvolu ili odobrenje za rad stranoj banci;
- 2) je odobrenje izdato na osnovu neistinitih i netačnih podataka;
- 3) se filijala ne registruje u roku od 60 dana od dana izdavanja odobrenja za rad;
- 4) filijala ne otpočne sa radom u roku od 60 dana od dana registracije u CRPS;
- 5) filijala ne ispunjava svoje obaveze.

Centralna banka može oduzeti odobrenje za rad filijale, ako:

- 1) filijala ne posluje u Crnoj Gori u skladu sa zakonom i propisima;
- 2) filijala ne postupi po pisanom zahtjevu Centralne banke iz člana 145 ovog zakona;
- 3) se rejting strane banke značajno pogorša u odnosu na rejting prilikom izdavanja odobrenja za rad filijale;
- 4) je prema stranoj banci preduzeta mjera privremene uprave, ili druga mjera pojačanog nadzora.

Predstavništvo strane banke

Član 147

Strana banka može, uz prethodno odobrenje Centralne banke, osnovati svoje predstavništvo u Crnoj Gori.

Predstavništvo strane banke predstavlja interese te banke i ne može se baviti poslovima banke.

Poslovanje i kontrola poslovanja filijala

Član 148

Odredbe ovog zakona kojima se uređuje poslovna tajna (čl.84-86), zaštita klijenata (čl.87-92) i način i postupak kontrole banaka (čl.108-114), primjenjuju se i na filijale stranih banaka.

IX. MIKROKREDITNE FINANSIJSKE INSTITUCIJE I KREDITNE UNIJE I LICA KOJA SE BAVE KREDITNO-GARANTNIM POSLOVIMA

1. Zajedničke odredbe

Izdavanje dozvole za rad

Član 149

O zahtjevu za izdavanje dozvole za rad mikrokreditne finansijske institucije i kreditne unije Centralna banka odlučuje rješenjem.

Rješenje iz stava 1 ovog člana je konačno.

Protiv rješenja iz stava 1 ovog člana može se voditi upravni spor.

Sticanje svojstva pravnog lica

Član 150

Mikrokreditna finansijska institucija i kreditna unija stiče svojstvo pravnog lica registracijom kod CRPS.

Prijava za registraciju mikrokreditne finansijske institucije i kreditne unije podnosi se u roku od 60 dana od dana uručenja dozvole za rad.

2. Mikrokreditna finansijska institucija

Osnivanje MFI

Član 151

Mikrokreditna finansijska institucija (u daljem tekstu: MFI) se osniva kao akcionarsko društvo ili kao društvo sa ograničenom odgovornošću.

MFI mora u svom nazivu imati riječi "mikrokreditna finansijska institucija".

Kapital MFI

Član 152

Minimalni novčani iznos osnovnog kapitala MFI iznosi 100.000 EUR.

Poslovi MFI

Član 153

MFI može da obavlja sljedeće poslove:

- 1) odobrava iz sopstvenih sredstava i sredstava pribavljenih na tržištu novca namjenske kredite za realizaciju projekata razvoja privrednih društava, kredite za unapređenje djelatnosti preduzetnika i namjenske kredite fizičkim licima;
- 2) investira u kratkoročne hartije od vrijednosti koje emituje Vlada Crne Gore i u druge visokokvalitetne kratkoročne instrumente finansijskog tržišta;
- 3) pruža usluge finansijskog lizinga;
- 4) pruža konsalting usluge.

Mjere prema MFI

Član 154

Ukoliko utvrdi da je MFI postupila suprotno propisima ili aktima poslovne politike, ili se upustila u nesigurne ili nesolidne poslove, Centralna banka može:

- 1) pisano upozoriti MFI;
- 2) zaključiti sa MFI pisani sporazum kojim će se MFI obavezati da u određenom roku otkloni utvrđene nepravilnosti;
- 3) rješenjem naložiti MFI da otkloni utvrđene nedostatke i uskladi poslovanje sa propisima;
- 4) zahtijevati privremeno suspendovanje člana organa, organa ili rukovodstva MFI. Rješenje iz stava 1 tačka 3 ovog člana je konačno. Protiv rješenja iz stava 1 tačka 3 ovog člana može se pokrenuti upravni spor.

Oduzimanje dozvole za rad

Član 155

Centralna banka može oduzeti dozvolu za rad MFI:

- 1) ako MFI ne otpočne sa obavljanjem djelatnosti u roku od šest mjeseci od dana registracije kod CRPS;
- 2) ako MFI ne postupi po nalogu iz člana 154 stav 1 tačka 3 ovog zakona;
- 3) ako je MFI uključena u nezakonite radnje;

4) ako se prilikom kontrole ometaju ovlašćeni kontrolori Centralne banke, odnosno ako se onemogućava ili izbjegava dostavljanje tražene dokumentacije;

5) ako MFI podnosi Centralnoj banci neistinite izvještaje o svom poslovanju.

Centralna banka će oduzeti dozvolu za rad MFI kada utvrdi da je dozvola za rad MFI izdata na osnovu neistinitih podataka.

Rješenje o oduzimanju dozvole za rad MFI je konačno i objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Protiv rješenja iz stava 3 ovog člana može se pokrenuti upravni spor.

Stečaj i likvidacija

Član 156

Na stečaj i likvidaciju MFI primjenjuju se propisi kojima se uređuju stečaj i likvidacija privrednih društava

Poslovanje i kontrola poslovanja MFI

Član 157

Odredbe ovog zakona kojima se uređuje izdavanje dozvole za rad banke (čl.21 do 24), poslovna tajna (čl.84 do 86), zaštita klijenata (čl.87 do 92) i način i postupak kontrole banaka (čl.108 do 114), primjenjuju se i na MFI.

Propisom Centralne banke urediće se minimalni standardi za upravljanje rizicima u MFI.

3. Kreditna unija

Pojam

Član 158

Kreditna unija je finansijska institucija u vlasništvu članova unije, organizovana na principima dobrovoljnosti udruživanja, povezanosti, uzajamnosti i ravnopravnosti članova unije, koja prvenstveno iz sopstvenih sredstava i depozita članova unije odobrava kredite i pruža druge finansijske usluge članovima unije.

Osnivači

Član 159

Uniju može osnovati najmanje 30 poslovno sposobnih fizičkih lica ili preduzetnika koji su strukovno ili na drugi način povezani, pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

Pod povezanošću iz stava 1 ovog člana smatra se naročito povezanost lica po osnovu obavljanja iste djelatnosti, pripadnosti istom udruženju, teritorijalne pripadnosti, zaposlenosti kod istog poslodavca, pripadnosti istom strukovnom sindikatu i drugi oblici povezanosti prihvatljivi za Centralnu banku.

Osnivački kapital

Član 160

Minimalni novčani iznos osnivačkog kapitala unije iznosi 10.000 EUR.

Kapitalom iz stava 1 ovog člana smatraju se članski ulogi i donatorska sredstva.

Poslovi unije

Član 161

Unija može da obavlja sljedeće poslove:

- 1) prima depozite od članova unije;
- 2) odobrava kredite članovima unije iz sopstvenih sredstava, depozita članova unije i sredstava pribavljenih na tržištu novca;
- 3) izdaje garancije i preuzima druge slične obaveze za članove unije;
- 4) obavlja usluge platnog prometa u zemlji za članove unije, na osnovu ugovora sa bankom kod koje ima račun za redovno poslovanje;
- 5) investira slobodna sredstva u kratkoročne hartije od vrijednosti koje emituje Vlada Crne Gore ili u druge visokokvalitetne kratkoročne instrumente tržišta novca;
- 6) vrši usluge finansijskog lizinga za članove unije.

Stečaj i likvidacija

Član 162

Na stečaj i likvidaciju kreditnih unija primjenjuje se zakon kojim se uređuje stečaj i likvidacija banaka.

Poslovanje i kontrola poslovanja kreditnih unija

Član 163

Odredbe ovog zakona koje se odnose na osnivanje, poslovanje i kontrolu banaka odnose se i na kreditne unije, ako propisom Centralne banke nije drukčije određeno.

3. Lica koja se bave kreditno-garantnim poslovima

Uslovi za obavljanje kreditno-garantnih poslova

Član 164

Kreditno-garantnim poslovima mogu se baviti pravna lica koja za obavljanje tih poslova dobiju odgovarajuće odobrenja Centralne banke.

Centralna banka odlučuje o zahtjevu za izdavanje odobrenja iz stava 1 ovog člana u roku od 120 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Propisom Centralne banke urediće se uslovi za izdavanje odobrenja iz stava 1 ovog člana, uključujući i minimalni osnivački kapital, poslovanje, kontrola poslovanja i oduzimanje odobrenja iz stava 1 ovog člana.

X. KAZNENE ODREDBE

Član 165

Novčanom kaznom od pedesetstrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj banka, drugo pravno lice ili preduzetnik, ako:

- 1) se bez potrebne dozvole, odnosno odobrenja Centralne banke bavi bankarskim poslovima (član 4);
- 2) u svom nazivu, odnosno nazivu svog proizvoda ili usluge koristi riječ banka ili izvedenicu od riječi banka, osim u slučaju kada te riječi koristi u skladu sa odredbama ovog zakona (član 5);

- 3) stekne ili poveća kvalifikovano učešće u banci, bez odgovarajućeg odobrenja Centralne banke (član 9);
- 4) bez odobrenja Centralne banke osnuje dio banke u inostranstvu (član 42 stav 2);
- 5) ne uspostavi sistem za upravljanje rizicima (član 48);
- 6) ukoliko prekorači propisane limite izloženosti (član 58);
- 7) ne izvrši razvrstavanje stavki aktive ili ne procijenjuje visinu gubitaka koji proizilaze iz kreditnog rizika (član 59);
- 8) licima povezanim sa bankom pruža usluge pod uslovima koji su povoljniji od uslova pod kojima te usluge pruža drugim licima, ili koristi usluge lica povezanih sa bankom, pod uslovima koji su nepovoljniji od uslova pod kojima bi druga lica pružala te usluge banci (član 78);
- 9) stekne akcije banke ili druge elemente sopstvenog kapitala iznad dozvoljenog nivoa ili u propisanom roku ne otuđi stečene sopstvene akcije (član 80);
- 10) ima ulaganja u nekretnine i osnovna sredstva iznad nivoa utvrđenog propisom Centralne banke (član 82);
- 11) davanje kredita uslovljava korišćenjem njenih usluga ili usluga drugih lica povezanih sa bankom, koje nijesu u vezi sa osnovnim poslom (član 90);
- 12) ne vodi poslovne knjige po propisanom kontnom planu ili ne sastavlja izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja i posebnim propisima (član 93);
- 13) ako izabere spoljnjeg revizora ili društvo za reviziju bez odobrenja Centralne banke (član 95);
- 14) dostavi Centralnoj banci netačne izvještaje i druge podatke o svom finansijskom stanju i poslovanju, ili ih ne dostavi blagovremeno (član 103);
- 15) obvezniku izvještavanja na konsolidovanoj osnovi ne dostavi blagovremeno svoje finansijske izvještaje i druge podatke neophodne za izradu konsolidovanih finansijskih izvještaja (član 133 stav 3).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u banci i drugom pravnom licu novčanom kaznom od desetostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Za prekršaj iz stava 1 tač. 1) i 3) ovog člana kazniće se fizičko lice novčanom kaznom od desetostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

XI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Donošenje i primjena propisa

Član 166

Centralna banka je dužna donijeti propise za koje je ovlašćena ovim zakonom najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se propisi doneseni na osnovu Zakona o bankama ("Službeni list RCG", br. 52/00 i 32/02), ukoliko nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Rokovi za usaglašavanje

Član 167

Banke su dužne da:

- 1) svoje akte i korporativno upravljanje usaglase sa ovim zakonom najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona;

2) svoje poslovanje usaglase sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Centralna banka će prema banci koja nije ispunila uslove iz stava 1 ovog člana preduzeti mjere u skladu sa zakonom.

Odredbe st.1 i 2 ovog člana odnose se i na afilijacije banaka čije je sjedište van Crne Gore.

Dozvole za rad

Član 168

Dozvole za rad banaka i afilijacija banaka čije je sjedište van Crne Gore, izdate do dana stupanja na snagu ovog zakona, ostaju na snazi.

Nevladine organizacije

Član 169

Nevladine organizacije koje na dan stupanja na snagu ovog zakona imaju odobrenje Centralne banke za obavljanje poslova iz člana 8 Odluke o mikrokreditnim finansijskim institucijama ("Službeni list RCG", br. 1/03), mogu te poslove obavljati najduže godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Istekom roka iz stava 1 ovog člana prestaje da važi izdato odobrenje iz stava 1 ovog člana.

Lica sa kvalifikovanim učešćem

Član 170

Lica koja na dan stupanja na snagu ovog zakona imaju učešće u kapitalu ili glasačkim pravima u banci koje po ovom zakonu predstavlja kvalifikovano učešće, a za koje ne posjeduju odgovarajuće odobrenje, dužna su da, u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona, podnesu Centralnoj banci zahtjev za izdavanje odobrenja za sticanje kvalifikovanoig učešća.

Izbor bankarskog ombudsmana

Član 171

Skupština Crne Gore će u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona izabrati bankarskog ombudsmana.

Prestanak važenja propisa

Član 172

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o bankama ("Službeni list RCG", br. 52/00 i 32/02).

Stupanje na snagu zakona

Član 173

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

SU-SK Broj 01-790/16
Podgorica, 14. februara 2008. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

PREDSJEDNIK

Ranko Krivokapić